



## **MOLAO WA KGOTHALETSO YA PHIHLELO YA TLAHISOLESEDING**

**BUKANA YA KAROLO YA 14**



**the dtic**

Department:  
Trade, Industry and Competition  
**REPUBLIC OF SOUTH AFRICA**



## LENANE LA DIKAHARE

DIKGUTSUFATSO LE MANTSWE A ENTSWENG KA DITLHKU TSA HO QALA TSA MABITSO .....	
DITLHALOSO .....	6
1. SELELEKELA.....	10
2. MORERO .....	10
3. TSE SA AKARETSWENG.....	11
4. SEBOPEHO SA LENANEO LE MESEBETSI YA <b>dtic</b> .....	11
4.1     ponelopele ya <b>dtic</b> .....	11
4.2     maikemisetso a <b>dtic</b> .....	11
4.3     Tlhaloso ya mananeo le mananeo a manyenyane .....	12
4.3.1     Lenaneo la 1: Tsamaiso.....	12
4.3.2     Lenaneo la 2: Leano la Kgwebo, Ditherisano le Tshebedisano.....	12
4.3.3     Lenaneo la 3: Ntshetsopele ya Dibaka tsa Indasteri le Phetolo ya Moruo.....	12
4.3.4     Lenaneo la 4: Ho ba le Tlhodisano le Kgolo ya Indasteri .....	13
4.3.5     Lenaneo la 5: Taolo ya Basebedisi le Mokgatlo.....	13
4.3.6     Lenaneo la 6: Ho thusa Indasteri ka Ditjhelete.....	14
4.3.7     Lenaneo la 7: Ntshetsopele ya Diyantle, Kgothaletso le Ho Tsetela ka Ntle ho Naha .....	14
4.3.8     Lenaneo la 8: Ho Hohela ho Tsetela ka Hare, Thuso le Tlhokomelo ya ka Morao .....	15
4.3.9     Lenaneo la 9: Leano la Tlhodisano le Thero ya Moruo .....	15
4.3.10     Lenaneo la 10: Diphuputso tsa Moruo .....	16
5. TATAISO YA KAROLO YA 10 YA KA MOO O KA SEBEDISANG MOLAO .....	16
6. DINTLHA TSA HO ITEANYA .....	17
6.1.     Mohlanka wa Tlhahisolededing.....	17
6.2.     Motlatsi wa Mohlanka wa Tlhahisolededing.....	17
6.3.     Diaterese .....	17
7. PHIHLELO YA DIREKOTO TSE TSHWERWENG KE <b>dtic</b> .....	17
7.1.     Dihlopha tsa direkoto tse tshwerweng ke <b>dtic</b> .....	17
7.2.     Dihlopha tsa direkoto tse leng teng ho ka lekolwa ka ho ya ka molao o mong oo e seng PAIA .....	20
7.3.     Dihlopha tsa direkoto tse fumanehang ka mokgwa o iketsahallang ho tswa ho <b>dtic</b> .....	20
7.4.     Ho sebetsana le tlhahisolededing ya motho ka seqo .....	21
7.4.1     Morero wa tshebetso .....	21
7.4.2     Dihlopha tsa dihlooho tsa dintlhla le tlhahisolededing ya motho ka seqo ya tsona.....	22
7.4.3     Baamohedi kapa dihlopha tsa baamohedi ba ka fuwang tlhahisolededing ya motho ka seqo .....	22
7.4.4     Phallo ya tlhahisolededing ya motho ka seqo ya ho tshela meedi ka sebele kapa e rerilweng .....	23
7.4.5     Tlhaloso e akaretsang ya mehato ya tshireletso ya tlhahisolededing.....	23
7.4.6     Ditokiso tse leng teng ha ho ka ba le ho se ikamahanye le dipehelo tsa Molao .....	23
8. MEKGWA YA HO KOPA .....	23
8.1.     Tshebetso .....	24
8.2.     Tefello.....	26
8.2.1     Tefello mabapi le mekga ya mmuso .....	26
8.2.2     Ho lokolla ditlamong le ho ka hlwauwang.....	27
9. HO FANA/HANELA DIKOPO .....	28

9.1	Ho hanela dikopo .....	28
9.2	Mekgwa ya ho lokisa e leng teng ha dipehelo tsa molao di sa latelwa .....	32
9.2.1	Boipiletso ba ka hare .....	33
9.2.2	Tletlebo ho Bolaodi ba Tlhahisoleseding .....	34
9.2.3	Ho etsa kopo lekgotleng la dinyewe .....	34
10.	HO FUMANEHA HA BUKANA .....	34
	SEHLOMATHISO SA A: FOROMO YA 1 – HO KOPA KHOPPI YA TATAISO .....	35
	SEHLOMATHISO SA B: FOROMO YA 2 – HO ETSA KOPO YA HO FIHLELA REKOTO .....	36
	SEHLOMATHISO SA C: FOROMO YA 4 – HO KENYA BOIPILETSO BA KA HARE .....	40
	SEHLOMATHISO SA D: FOROMO A 5 – HO KENYA TLETLEBO .....	43

## KANANEO

LEBITSO LE SEHLOOHO	KANANEO	TSHAENO	LETSATSI
1. Ngaka G.J. Calitz D: RIM OCIO	Ho kgothaleditswe Ha ho a kgothaletswa		
<b>Mabaka (A tlama ha tokomane e sa kgothaletswa)</b>			
2. Mofhts. S. Kornizer CIO e Tshwereng mokobobo OCIO	Ho kgothaleditswe Ha ho a kgothaletswa		
<b>Mabaka (A tlama ha tokomane e sa kgothaletswa)</b>			
3. Mofhts. S.N.O. Choane DDG CMSD	Ho tshehedswe Ha ho a tshehetswa		
<b>Mabaka (A tlama ha tokomane e sa tshehetswa)</b>			
4. Mofhts. M. Mabitje- Thompson DG e Tshwereng mokobobo dtic	E ananetswe Ha ya ananelwa		
<b>Mabaka (A tlama ha tokomane e sa ananelwa)</b>			
<b>Nako ya ho sebetsa ha yona</b> Bukana ena e tla re, ha ho hlokeha, ya ntjhafatswa selemo le selemo			

## DIKGUTSUFATSO LE MANTSWE A BOPILWENG KA DITLHAKU TSA HO QALA TSA MABITSO

LENTSWE LE BOPILWENG KA DITLHAKU TSA HO QALA TSA MABITSO	TLHALOSO
B-BBEE	<i>Broad-Based Black Economic Empowerment</i> (Matlafatso ya Ba Batsho ka Bophara Moruong)
CMSD	<i>Corporate Management Services Division</i> (Lekala la Ditshebeletso tsa Tsamaiso ya Khampani)
DDG	<i>Deputy Director-General</i> (Motlatso wa Molaodi Kakaretso)
FER	<i>Foreign Economic Representative</i> (Moemedi wa Moruo wa Dinaheng tsa ka Ntle)
ICT	<i>Information Communication and Technology</i> (Dikgokahano le Thekenoloji ya Tlhahisolededing)
MISS	<i>Minimum Information Security Standards</i> (Bonyane ba Maemo a Amohelehileng a Tshireletso ya Tlhahisolededing)
ODG	<i>Office of the Director-General</i> (Ofisi ya Molaodi Kakaretso)
PAIA	<i>Promotion of Access to Information Act</i> (Molao wa Kgotheraletso ya Phihlelo ya Tlhahisolededing)
PAYE	<i>Pay-As-You-Earn</i> (Ho Lefa ka ho ya ka Moputso)
POPIA	<i>Protection of Personal Information Act</i> (Molao wa Tshireletso ya Tlhahisolededing ya Motho ka Seqo)
R-CTFL	<i>Retail, clothing, textiles, footwear and leather</i> (Mabenkele, diaparo, masala, dieta le matlalo)
SAHRC	<i>South African Human Rights Commission</i> (Khomishene ya Ditokelo tsa Botho ya Afrika Borwa)
SARB	<i>South African Reserve Bank</i> (Banka ya Risefe ya Afrika Borwa)
SARS	<i>South African Revenue Services</i> (Ditshebeletso tsa Lekgetho tsa Afrika Borwa)
<b>dtic</b>	<i>Department of Trade, Industry and Competition</i> (Lefapha la Kgwebo, Indasteri le Thodisano)
UIF	<i>Unemployment Insurance Fund</i> (Letlole la Inshoreense ya ho Fellwa ke Mosebetsi)

## MEELELO

MOELELO	TLHALOSO
Tefello ya phihlelo	Tefello e behuweng bakeng sa merero ya karolo ya 22(6) kapa 54(6), ka ho ya ka moo ho ka etsahalang.
Motho ya faneng ka dintlha	Motho eo tlhahisolededing ya motho ka seqo e amanang le yena.
Motlatso wa Mohlanka wa Tlhahisolededing	Motho ya kgethuwen mokgeng wa mmuso kapa porafete ya nang le boikarabelo ba ho thusa Mohlanka wa Tlhahisolededing ka kopo ya PAIA.
Mohlanka wa Tlhahisolededing	Mohlanka wa Tlhahisolededing wa mokga wa mmuso - (a) ha e le lefapha la naha, tsamaiso ya provense kapa karolo ya mokgatlo - (i) ya boletsweng Kholomong ya 1 ya Shejule ya 1 kapa 3 ya Molao wa Ditshebeletso tsa Mmuso, 1994 (Phatlalatso ya 103 ya 1994), e bolela mohlanka ya leng motho ya tshwereng poso e kgethuweng e boletsweng Kholomong ya 2 ya Shejulu ya 1 kapa 3 ho bapa le lebitso la lefapha le tshwanetseng la naha, tsamaiso ya provense kapa karolo ya mokgatlo kapa motho ya tshwereng mokobobo moo; kapa (ii) ha a sa bolelwa jwalo, ho bolela Molaodi Kakaretso, hlooho, molaodi wa phethahatso kapa mohlanka ya boemong bo lekanang, ka tatellano, wa lefapha la naha, tsamaiso ya provense kapa karolo ya mokgatlo, kapa ya tshwereng mokobobo moo. (b) tlhahisolededing e amanang le thuto kapa bongaka, ditjhelete, nalane ya bonokwane kapa ya mesebetsi ya motho;
Bolaodi ba Tlhahisolededing	Bolaodi ba Tlhahisolededing bo hlonnwgeng ka ho ya ka karolo ya 39 ya Molao wa Tshireletso ya Tlhahisolededing ya Motho ka Seqo, 2013
Boipiletso ba ka hare	Boipiletso ba ka hare ho bolaodi bo tshwanetseng ka ho ya ka karolo ya 74.
Letona	Setho sa Kabinete se ikarabelang bakeng sa tsamaiso ya toka.
Motho	Motho wa tlhaho kapa ho nkuwang e le motho ka tlhaho
Tlhahisolededing ya motho ka seqo	Tlhahisolededing e amanang le motho wa tlhaho ya ka hlwauwang, ho kenyelletsa, empa ho sa felle moo - (a) tlhahisolededing e amang le borabe, bong, e motona kapa e motshehadi, boimana, maemo a lenyalo, botjhaba, bohlobo kapa moo motho a tswang teng, mmala, tshekamelo ho tsa thobalano, dilemo, bophelo ba mmele kapa kelello, boitekanelo, kgolofalo, bodumedi, mopoholo, tumelo, moetlo, puo le peleho ya motho; (b) tlhahisolededing e amanang le thuto kapa bongaka, ditjhelete, nalane ya bonokwane kapa ya mesebetsi ya motho; (c) nomoro efe kapa efe ya boitsebiso, letshwao, aterese ya emeile, aterese ya moaho, nomoro ya mohala, tlhahisolededing ya selehae, boitsebiso inthaneteng kapa ntla efe kapa efe e amahanang le motho ; (d) tlhahisolededing ya makgetha a sa tlwaeleheng a mmele a jwalo ka kgatiso tsa menwana (biometric) ya motho; (e) maikutlo a motho ka seqo, mehopolo kapa dintho tse ratwang ke motho;

	<p>(f) ngollano e rometsweng ke motho eo e leng mofuta wa poraefete kapa ya lekunutu ka botlalo kapa ka ho hlaka, kapa ngollano e nngwe e ka hlahisang dikahare tsa ngollano ya mantlha</p> <p>(g) mehopolo kapa maikutlo a motho e mong ka motho; le</p> <p>(h) lebitso la motho ha le hlahella le tlhahisoleseding ya motho ka seqo e amanang le motho kapa ha ho utullwa ha lebitso ka bolona ho tla hlahisa tlhahisoleseding e mabapi le motho, empa e sa akaretse tlhahisoleseding e mabapi le motho ya hlokahetseng bakeng sa nako e ka hodimo ho dilemo tse 20;</p>
Mokga wa mmuso	<p>Mokga wa mmuso o bolela</p> <p>(a) lefapha lefe kapa lefe la mmuso kapa tsamaiso ho tshiya ya mmuso wa naha kapa wa provense kapa masepala ofe kapa ofe ho tshiya e mmuso wa selehae kapa</p> <p>(b) eng kapa eng e nngwe e sebetsang kapa setheo ha se</p> <p>(i) phethahatsa matla kapa se etsa mosebetsi ka ho ya ka Molaotheo kapa molaotheo wa provense; kapa</p> <p>(ii) phethahatsang matla a mmuso ka ho ya molao ofe kapa ofe.</p>
Rekoto	<p>Rekoto ya, kapa e mabapi le, mokga wa mmuso kapa wa poraefete, e bolela tlhahisoleseding efe kapa efe e ngotsweng kapa e hatisitsweng -</p> <p>(a) ho sa natswe mofuta kapa sesebediswa;</p> <p>(b) e tshwerweng kapa e ka tlasa taolo ya mokga wa mmuso kapa wa poraefete, ka ho latellana; mme</p> <p>(c) ho sa natswe hore e hlahisitswe ke mokga wa mmuso kapa wa poraefete, ka tatellano.</p>
Mokopi	<p>Motho ofe kapa ofe ya etsang kopo ya phihlelo ya rekoto ya mokgatlo mme mabapi le hona, PAIA e fapanya pakeng tsa mefuta e mebedi ya bakopi ba phihlelo ya tlhahisoleseding, ke hore, mokopi wa motho ka seqo (motho ya faneng ka dintlha) le mokopi e mong.</p> <p>Motho ya faneng ka dintlha ke mokopi eo, ha a fane ka bopaki bo tshwanetseng bo lekaneng ba boitsebiso, a batlang ho fihlela rekoto e nang le tlhahisoleseding ya motho ka seqo e mabapi le motho ya faneng ka dintlha. Ka ho ya ka dipehelo tsa PAIA le POPIA, mokgatlo o tla fana ka tlhahisoleseding e kopilweng, kapa wa fana ka phihlelo ya rekoto efe kapa efe e mabapi le tlhahisoleseding ya motho ka seqo ya motho ya faneng ka dintlha nakong e utlwahalang (ka tefello e behuweng, ha e le teng) ka mokgwa le sebopoho se utlwahalang, le ka mofuta o utlisisehang ka kakaretso. Ho tla lefisia tefello e behuweng bakeng sa ho hlahisa hape tlhahisoleseding ya motho ka seqo e kopilweng.</p> <p>Motho ya welang sehlopheng sa mokopi e mong o na le tokelo ya ho kopa phihlelo ya tlhahisoleseding e amanang le batho ba bang ba boraro. Le ha ho le jwalo, mongatlo ha o tlamehe ho fana ka phihlelo pele ha ho ba mokopi a phethahatse ditlhoko tsa phihlelo ya tlhahisoleseding ka ho ya ka PAIA le POPIA.</p>
Kopo ya phihlelo	Kopo ya phihlelo, mabapi le mokga wa mmuso, ho bolela kopo ya ho fihlela rekoto ya mokga wa mmuso ka ho ya ka karolo ya 11.
Motho ya ikarabelang	Mokga wa mmuso kapa wa poraefete kapa motho ofe kapa ofe e mong, eo a le mong kapa ka kopanelo le ba bang ba bolelang morero le mokgwa wa tlhahiso ya tlhahisoleseding ya motho ka seqo.

<b>Motho wa boraro</b>	Motho wa boraro, mabapi le kopo ya ho fihlela rekoto ya mokgwa wa mmuso, ho bolelwa motho ofe kapa ofe (ho kenyelletswa, empa ho sa felle moo, mmuso wa ka ntle ho naha, mokgatlo wa matjhabeng kapa mokga wa mmuso oo kapa mokgatlo) oo e seng - (i) mokopi ya amehang; le (ii) mokga wa mmuso; empa, bakeng sa merero ya karolo ya 34, ha ho buuwa ka 'motho' ho tshwanetswe hore ho nkuwe ka hore ho buuwa ka 'motho wa tlhaho'.
<b>Molao</b>	Molao o bolela Molao wa Kgothaletsa ya Phihlelo ya Tlhahisoleseding wa 2 wa 2000 jwalo ka ha o fetotswe mme o kenyelletsa molawana ofe kapa ofe wa tshebetso o entsweng mme o sebetsang ka ho ya ka karolo ya 92.

## 1. SELELEKELA

Molao wa Kgothaletso ya Phihlelo ya Tlhahisoleding wa Nomoro ya 2 wa 2000 (PAIA) o kene tshebetsong ka la 9 Tlhakubele 2001, o bua ka tokelo ya semolaotheo ya phihlelo ya tlhahisoleding efe kapa efe e tshwerweng ke mokga ofe kapa ofe wa mmuso kapa wa poraefete e leng e hlokehang bakeng sa tshebediso kapa tshireletso ya ditokelo dife kapa dife. Moo ho entsweng kopo ya PAIA, mokga oo kopo e entsweng ho ona o tlameha ho lokolla tlhahisoleding eo, ntle le moo Molao o bolelang ka ho hlaka hore tlhahisoleding eo e ke ke kapa ha ya tshwanelwa ho lokollwa.

Karolo ya 9 ya Molao e ela hloko taba ya hore tokelo ya phihlelo ya tlhahisoleding e ke ke ya behelwa moedi, mme e tshwanetse ho latela dikgaoletso tse ka lokafatswang, ho kenyelletswa, empa ho sa felle ho:

- Dikgaoletso tse lebisitsweng tshireletsong e utlwahalang ya ho ba le sephiri
- Lekunutu la kgwebo
- Taolo e ntle e tsamayang ka mokgwa o sebetsang hantle haholo.

Hodima moo, tokelo e neng e boletswe pejana ya phihlelo ya tlhahisoleding e tshwanetswe ho sebediswa ka mokgwa o lekanyang tokelo eo le ditokelo dife kapa dife tse ding, ho kenyelletsa le ditokelo tse ka hara Bili ya Ditokelo jwalo ka ha e fumanwa ka hara Molaotheo.

Hodima moo, Lefapha la Kgwebo, Indasteri le Tlhodisano (**dtic**) le ikemiseditse ho sebeletsa pepeneneng mme kgafetsa le ka bolokolohi le fane ka tlhahisoleding ho bahwebi, basebedisi le setjhaba ka diphatlalatso, ditsebiso, webosaete ya bona le setsi seo ba ka letsetsang ho sona.

Molao wa Tshireletso ya Tlhahisoleding ya Motho ka Seqo, Nomoro 4 wa 2013 (POPIA), ke molao o sireletsang botshepehi le bohlokolosi ba tlhahisoleding ya poraefete. Mekgatlo e tshwanetse ho laola pokello ya dintilha le tshebetso ya pabaloo ya tlhahisoleding ya motho ka seqo ka ho latela moral o behuweng Molaong.

Molao o tla ka dipehelo tse robedi tseo ka tlasa tsona tlhahisoleding ya motho ka seqo e ka bokellwang le ho sebetswa ka molao. O neha beng ba dintilha tokelo ya phihlelo, ka ho ya ka dipehelo tsa PAIA, ya tlhahisoleding ya bona ya motho ka seqo ho tswa ho motho ofe kapa ofe ya nang le boikarabelo.

## 2. MORERO

Karolo ya 14 ya PAIA e laela hore mekga ya mmuso e ngole bukana e tla thusa motho ho fumana phihlelo ya tlhahisoleding e tshwerweng ke mokga wa mmuso. Karolo ya 14 e boela e bolela bonyane ba ditlhoko tseo bukana e lokelang ho ikamahanya le tsona.

Bukana ena e lokisitswe ka ho ya ka Karolo ya 14 ya POPIA, ekasitana le ditlhoko tsa POPIA.

Maikemisetso a bukana ke ho fana ka tlwaelo ya ho sebeletsa pepeneneng le ho ba le boikarabelo ka hara **dtic** ka ho sebedisa tokelo ya ho fumana tlhahisoleding e hlokehang bakeng sa ho phethahatsa le ho sireletsa ditokelo tsa batho kapa tsa mokgatlo. Ho kgothaletsa taolo e tsamayang hantle haholo ya mekga

yam muso, ho a hlokeha ho etsa bonnete ba hore e mong le e mong a matlafatswe mme a rutwe ho utlwisia ditokelo tsa bona ka ho ka PAIA.

Bukana e neha e mong le mong ya batlang ho sebedisa Molao dintlha tsa ho iteanya le mekgwa tshebetso ya ho fumana tlhahisolededing e ikgethang ho tswa ho **dtic**. E neha hape le motho eo ponelopele e hlakileng ya seboleho, mesebetsi, ditshebeletso le dikahare tsa tlhahisolededing ya **dtic** ho etsa hore ba kgone ho hlwaya tlhahisolededing e hlokehang, haebe e se e ntse e le teng.

Bukana e hhalosa diforomo le tefello e tshwanetseng ho tsamaya le kopo efe kapa efe ya tlhahisolededing; ekasitana le diforomo tse hlokehang bakeng sa ho hanelo ho sebetswa ha tlhahisoledding ya motho ka seqo le ho kopa ho lokiswa kapa ho hlakolwa ha yona.

### 3. TSE SA AKARETSWENG

Ka hodima bokgoni ba yona ba ka hare, **dtic** e tshepetse ho sehlopha se ikgethang sa mekgatlo le ditheo tsa taolo le ntshetsopele ya ditjhelete tshehetson ya kgolo ya moruo wa yona, mehopolo ya mesebetsi le tekano, le ho fana ka dihlahisa le ditshebeletso tsa moruo wa baahi ba naha.

Bukana ena e fana ka direkoto tsa **dtic** feela mme e seng tseo tsa ditheo tsa yona. Kopo efe kapa efe ya phihlelo ya tlhahisolededing e amanang le setheo sefe kapa sefe sa mmuso sa **dtic** e tshwanetswe ho lebiswa ho Mohlanka wa Tlhahisolededing wa mokgatlo o tshwanetseng.

### 4. SEBOPEHO SA LENANEO LE MESEBETSI YA **dtic**

#### 4.1 Ponelopele ya dtic

Moruo wa Afrika Borwa o mafolofolo, o kgonang ho hlodisana lefatsheng lohle, o bonahalang ka diphetoho tse utlwahalang tsa moruo, o nang le kgolo le ntshetsopele e akaretsang, mesebetsi e amohelehileng le tekano, o hahuweng hodima bokgoni bo felletseng ba baahi ba yona.

#### 4.2 Maikemisetso a dtic

Maikemisetso a **dtic** ke ho:

- Kgothaletsa diphetoho tsa seboleho, ho leba ho indasteri e matla e nang le moruo o kgonang ho hlodisana lefatsheng lohle.
- Fana ka tikolohlo e ka lebellwang, e nang le bokgoni ba tlhodisano, e lekanang mme hape e na le boikarabelo phedisanong, e loketseng matsete, ho hweba le ntshetsopele ya kgwebo.
- Atolosa ho ba le seabo moruong ho matlafatsa ntshetsopele ya moruo.
- Ho tswela pele ho ntlaatsa botsebi le bokgoni ba **dtic** hore e kgone ho phetha thomo ya yona hantle haholo mme e arabele ho dithoko tsa moruo wa baahi ba Afrika Borwa.
- Hokahanya kabelo ya mafapha a mmuso, ditheo tsa mmuso le setjhaba bakeng sa ho ba le ntshetsopele ya moruo.
- Ntlafatsa ho tsamaisana ho pakeng tsa maano a moruo, merero ya mmuso, ditheo tsa ona, le maikemisetso a mmuso a dipolotiki le moruo mmoho le thomo.

### **4.3. Tlhaloso ya mananeo le mananeo a manyenyane**

dtic e na le mananeo a 10 a boletseng mona ka tlase.

#### **4.3.1 Lenaneo la 1: Tsamaiso**

- a) **Morero:** Ho fana ka boetapele bo yang ka mawa, botsamaisi le ditshebeletso tsa tshehetso lefapheng.
- b) **Tlhaloso ya lenaneo le lenyenyanne:**
  - (i) **Lefapha** le fana ka boetapele le tsamaiso ya leano ho **dtic**
  - (ii) **Ofisi ya Molaodi Kakaretso** (ODG) e fana ka tsamaiso e felletseng ya mehlodi ya thuso ya **dtic**.
  - (iii) **Ditshebeletso tsa Mokgatlo** di fana ka mehlodi ya tharollo e lebisitsweng ho dikhastama hape e nang le nyalano tsamaisong ya basebetsi, dikgokahano le thelkenoliji ya tlhahisolededing (ICT), ditshebeletso tsa semolao le tsamaiso ya difasiliti.
  - (iv) **Sebaka sa Ofisi** ke sa ho fana ka ditshebeletso tsa sebaka ho diofisi tsa lebatowa tsa **dtic** le ho etsa bonnate ba hore ho ba le tshebeletso e tswelang pele ya tlhokomelo.
  - (v) **Tsamaiso ya Ditjhelete** e fana ka tshehetso ho **dtic**, mabapi le kabo ya mehlodi ya thuso ya ditjhelete le tsamaiso ya yona, ho thusa ho phethahatsa sepheo le maike misetso a lefapha. **Papatso, Dikgokahano le Dikamano tsa Mehlodi ya Ditaba** ho thusa ka temoso e kgolo ya seabo sa lefapha, ho eketsa ho nkuwa ha dihlahisa le ditshebeletso tsa lona, mme ho netefatsa ho tshephahala ha lona ho lebelletseng ho mehlodi ya ditaba ka ho susumetsa dikahare tsa marangrang a ditaba tshehetsong ya lefapha.

#### **4.3.2 Lenaneo la 2: Leano la Kgwebo, Ditherisano le Tshebedisano**

- a) **Morero:** Ho haha mokgwatshebetso wa kgwebo o lekanang lefatsheng lohle o thusang ka ntshetsopele ka ho matlafatsa dikamano tsa kgwebo le ho tsetela le meruo ya bohlokwa le ho kgothaletsa ntshetsopele ya boAfrika, ho kenyelletswa le nyalano le lebatowa le kontinente, mmoho le tshebedisano ya ntshetsopele ka ho ya ka *African Union Agenda 2063*.
- b) **Tlhaloso ya mananeo a manyenyane**
  - (i) **Ntshetsopele ya Kgwebo Matjhabeng** e thusa dikamano le ditumellano tsa kgwebo tse kenyang dinaha tse pedi le tse ngata.
  - (ii) **Ntshetsopele ya Moruo wa Dinaha tse Ngata tsa Afrika** e thusa dikamanong tsa kgwebo tsa dinaha tsa Afrika tseo sepheo sa tsona e leng ho tebisa nyalano lebatoweng.

#### **4.3.3 Lenaneo la 3: Ntshetsopele ya Sebaka sa Indasteri le Ho Fetolwa ha Moruo**

- a) **Morero:** Ho tsamaisa diphetoho tsa moruo le ho eketsa ho ba le seabo ditabeng tsa indasteri.
- b) **Tlhaloso ya mananeo a manyenyane**
  - (i) **Bokgoni ba Tlhodisano ba Setheo** bo kgothaletsa le ho tsosolosa diphetoho tsa indasteri le sebopheo ka ntshetsopele le dithekenolofi tsa ntshetsopele le mananeo a ntshetsopele ya bokgoni.

- (ii) **Tekano le Matlafatso** di kgothaletsa matlafatso ya ba batsho ka bophara moruong (B-BBEE) le kgolo ya motheo wa indasteri ka lenaneo la *Black Industrialist Programme*.
- (iii) **Ntshetsopele ya Indasteri ka Mabatowa** e kgothaletsa ntshetsopele ya indasteri ka mabatowa ka maano, mawa le mananeo a jwalo ka dikgaolo tse ikgethang tsa moruo (*special economic zones (SEZs)*) le diphaka tsa indasteri.

#### **4.3.4 Lenaneo la 4: Tlhodisano le Kgolo Indastering**

- a) **Morero:** Ho rala le ho kenya tshebetsong maano, mawa le mananeo bakeng sa ntshetsopele ya tlhahiso le mekga e amanang le hoo moruo, le ho kenya letsoho tshebetsong e tobileng kapa e sa tobang ya ho bopa mesebetsi e amohelehileng, ho kenya boleng le bokgoni ba tlhodisano, ka bobedi mebarakeng ya lapeng le ya ka ntle ho naha.
- b) **Tlhaloso ya mananeo a manyenyane**
  - (i) **Bokgoni ba Tlhodisano ba Indasteri** bo hlahisa maano, mawa le mananeo a ho matlafatsa bokgoni ba tlhahiso le mekga e meng e kenyang boleng ho bopa mesebetsi e amohelehileng le ho eketsa boleng le bokgoni ba ho hlodisana mebarakeng ya lapeng le ya ka ntle ho naha.
  - (ii) **Mananeo a Mokga a Fetotsweng hore a Tsamaelane le ho Hlokwang**, a hlahisa le ho kenya tshebetsong mawa a mokga a nang le sephetho se hodimo a tsepamisitseng maikutlo tlhahisong le mekgeng e meng e kenyang boleng bakeng sa ho bopa mesebetsi e amohelehileng le ho eketsa boleng bo bong le bokgoni ba tlhodisano mebarakeng ya lapeng le ya ka ntle ho naha.

#### **4.3.5 Lenaneo la 5: Taolo ya Basebedisi le Mokgatlo**

- a) **Morero:** Ho hlahisa le ho kenya tshebetsong ditharollo tsa taolo e pepeneneng tse nang le momahano, hape tse ka lebellwang tse thusang ka phihlelo e bonolo ho lokisa taolo e tsamayang hantle bakeng sa moruo wa baahi.
- b) **Tlhaloso ya mananeo a manyenyane**
  - (i) **Ntshetsopele ya Leano le Melao** e hlahisa maano, melao le dibopeho tsa taolo; ekasitana le meralo ya melao.
  - (ii) **Qobello le Ho Ikamahanya le Melao** ho tsamaisa dihlophollo tsa ditlwaelo le ho ditlhahlobo tsa sephetho sa moruo le phedisano bakeng sa maano, melao le ditekolo tsa mmarakha; ho kenya tshebetsong melao ditabeng tse amanang le jwala; ho beha leihlo le ho lekola bokgoni ba taolo; mme ho lebela tsghebetso ya mekga ya taolo ya lefapha (Khomishene ya Dikhampani le Boqapi, Lekgotla la Dikhampani, Khomishene ya Naha ya Basebedisi, Lekgotla la Naha la Basebedisi, Bolaodi ba Naha a Mekitlane, Boto ya Naha ya ho Kempola, le Khomishene ya Naha ya Dilothari).
  - (iii) **Ditshebeletso tsa Taolo** di lebela tlhahiso ya maano, melao, meralo ya taolo le ho kengwa tshebetsong ha thomo ya lekala, mme ho fana ka tshehetso e yang ka mawa diyuniting tsa kgwebo tsa makala, ka tatellano, ka ho ya ka melao le taolo e tshwanetseng.

#### **4.3.6 Lenaneo la 6: Ho Thusa Indasteri ka Ditjhelete**

- a) **Morero:** Ho susumetsa le ho thusa ka ntshetsopele ya kgwebo tse tswellang, tse nang le tlhodisano ka ho fana ka mekgwa e sebetsang hantle haholo hape e ka fihlelwang ya dikgothatso e tshehetsang dintho tse ka sehloohong tsa naha.
- b) **Tlhaloso ya mananeo a manyenyane**
  - (i) **Dikgothatso tse Atolosang Bonka-karolo** di fana ka mananeo a kgothatso a ntshetsang pele bonka-karolo bo batsi moruong o tlwaelehileng ka dikgwebo tseo e leng tsa batho ba tswang merabeng e neng e sa fuwe menyetla pejana mmoho le mabatowa a qheletsweng thoko.
  - (ii) **Dikgothatso tsa Tlhahiso** di fana ka dikgothatso tsa ho ntshetsa pele ho tsetela ho hong mokgeng wa tlhahiso. Sehlopha sa ho tsetela tlhahisong se bopilwe ka mananeo le dikimi tse latelang, Lenaneo la Ntshetsopele ya Tlhodisano ya Tlhahiso, Lenaneo la Kgonahalo ya Diprojeke tse Kgolohadi, Sekmi sa Ho Tsetela Makoloing, Papatso ya Diyantle le Thuso ka Ho Tsetela, ekimi sa Thuso se Shebileng Mokga Haholo, le sekimi sa kgothatso ya lekgetho sa Karolo ya 121.
  - (iii) **Dikgothatso tsa Ditshebeletso tsa Ho Tsetela** tse fanang ka mananeo a kgothatso a ntshetsang pele matsete a eketsehileng le ho thehwa ha mesebetsi mokgeng wa ditshebeletso. Mananeo a kenyelletsa lenaneo la lefatsheng ka bophara la Ditshebeletso tsa Tshebetso ya Kgwebo, le Lenaneo la Tshehetso ya Kgothatso ya Thahiso ya Thelevishene bakeng sa Afrika Borwa mmoho le tlhahiso tsa dinaheng tsa ka ntle.
  - (iv) **Tshehetso ya ho Tsetela Meralong ya Motheo** e fana ka thuso bakeng sa dikgothatso tse pedi tsa merala ya motheo ya indasteri: Di-SEZ le Lenaneo la Merala ya Motheo ya Bohlokwa, eo sepheo sa yona e leng ho ntshetsa pele merala ya motheo le ntshetsopele ya indasteri, le ho eketsa matsete le ho romela ka ntle thepa e nang le boleng.
  - (v) **Ntshetsopele ya Dihlahiswa le Mekgwatshebetso** e lekola, e beha leihlo le ho hlahisa mananeo a ntshetsopele ya kgothatso ho tshehetsa mawa a indasteri, mme e hlahisa mawa a mokga a ho shebana le ho hloleha ha mmaraka.
  - (vi) **Tshebedisano e yang ka Mawa le Tlhokomelo ya Dikhastama** e thusa ka phihlelo ya kgwebo tseo ho tsepamisitsweng maikutlo ho tsona ka ho lekola katleho ya dikimi tsa kgothatso le ho di ntlatfatsa moo ho kgonehang.

#### **4.3.7 Lenaneo la 7: Ntshetsopele ya Diyantle, Kgothaletso le Ho Tsetela ka Ntle Ho Naha**

- a) **Morero:** Ho eketsa boholo ba diyantle le ho tshehetsa phallo ya matsete ka ho otloloha, ka mawa ao ho tsepamisitsweng maikutlo ho ona, le marangrang a laolwang hantle haholo a ofisi ya kgwebo ya dinaheng tsa ka ntle.
- b) **Tlhaloso ya mananeo a manyenyane**
  - (i) **Trade Invest Africa** e thusa ka kgwebo e tebileng hape e batsi ya dinaha tse pedi tsa Afrika le dikamano tsa tsetela le meruo ya Afrika mme e tshehetsa ho tebiswa ha nyalano lebatoweng ka mokgwa wa kgwebo o tsetelang dinaheng tsa ka ntle.
  - (ii) **Kgothaletso ya Diyantle le Papatso** e kgothaletsa diyantle tsa thepa le ditshebeletso tse nang le boleng tsa Afrika Borwa ho nyolla dishere mmarakeng haholoholo mebarakeng e shebilweng haholo ya kgolo le ho baballa dishere tsa mmaraka mebarakeng e tlwaelehileng.

- (iii) **Yuniti ya Tsamaiso ya Kgwebo le Ditshebeletso tsa Ho Tsetela Dinaheng tsa ka Ntle e kgothaletska kgwebo le ho tsetela, mme e tsamaisa le ho fana ka ditshebeletso tsa khampani ho marangrang a ofisi ya dinaheng tsa ka ntle ya lefapha ya baemedi ba moruo ba dinaheng tsa ka ntle ho etsa hore dikgwebo tsa Afrika Borwa di fihlele mebaraka ya lefatsheng lohole.**
- (iv) **Ntshetsopele le Tshehetso ya Diyantle** e laola lenaneo la Ntshetsopele ya Naha ya Diyantle, e radilweng ka mokgwa wa ho ba le seabo sa ho beha Afrika Borwa jwalo ka mosebedisani wa kgwebo ya tshephalang, le ho ntlatatsa le ho atolosa motheo wa naha wa diyantle.

#### **4.3.8 Lenaneo la 8: Ho Hohela ho Tsetela ka Hare, Thuso le Tlhokomelo ya Ka Morao**

- a) **Morero:** Ho tshehetsa phallo ya matsete a dinaheng tsa ka ntle ka ho otloloha le ho tsetela lapeng ka ho fana ka lebenkele le hlasisang dihlasiswa le ditshebeletso se ngata bakeng sa ntshetsopele ya matsete, ho thusa ka ho tsetela le tshehetso ka ka morao bakeng sa batsetedi.
- b) **Tlhaloso ya mananeo a manyenyane**
  - (i) **Kgothaletso ya ho Tsetela** e thusa ho eketsa boleng le bongata ba matsete a dinaheng tsa ka ntle ka ho otloloha, le ho tsetela lapeng le ka ntle ho naha ka ho fana ka kgohelo ya matsete, moloko oo ho tsepamisitseng maikutlo ho lona le tshehetso ya ho thaotha.
  - (ii) **Investment and Inter-Departmental Clearing House** e kgothaletska le ho thusa ka ho tsetela le ho fana ka ditshebeletso tsa tshehetso ho *investment and interdepartmental clearing house*. Lenaneo lena le lenyenyan le fana hape le ka dikeletso tse ikgethang le mokgwa wa ho potlakisa, ho thibolla le ho fokotsa ditiehiso bakeng sa batsetedi.
  - (iii) **Tshehetso ya ho Tsetela le Tlhokomelo ya Ka morao** e fana ka ditshebeletso tsa dikeletso tse ikgethang ka dipuputso, papatso ya tlhahisoleseding, tlhokomelo a ka morao le tshehetso ya leano ho thusa ho tsetela, le ho boloka ekasitana le ho atolosa matsete a seng a ntse a le teng.

#### **4.3.9 Lenaneo la 9: Leano la Tlhodisano le Thero ya Moruo**

- a) **Morero:** Ho hlasisa le ho qala mekgwa ya ho kena dipakeng ka leano le tla kgothaletska ditaba tsa tlhodisano, ka theroy a moruo e sebetsang hantle haholo, ho kengwa tshebetsong sebaka le matsete a tsamamelanang mmoho le disebediswa tsa ntshetsopele ya leano.
- b) **Tlhaloso ya mananeo a manyenyane**
  - (i) **Thero ya Moruo** e hlasisa merero ya moruo e momahaneng mme e kgothaletska thero ya moruo ka ditshiya tsa mmuso.
  - (ii) **Merero ya Mehato ya Ntshetsopele ya Sebaka sa Moruo** e kgothaletska ntshetsopele ya dibaka tsa moruo.
  - (iii) **Matsete le Ntshetsopele** a kgothaletska matsete a mokgwa wa mmuso le wa poraefete bakeng sa ntshetsopele.
  - (iv) **Kgokahanyo ya Moruo Provenseng** e kgothaletska momahano ya merero ya ntshetsopele ya moruo provenseng mmoho le ditshiyeng tse ding tsa mmuso ho etsa bonnete ba hore ho ikamahangwa le merero le melao ya naha.
  - (v) **Tebelo ya Tlhodisano** e fana ka tshehetso ho letona hore le phethe maikarabelo a lona a semolao jwalo ka ha ho hlokeha ka ho ya ka melao ya tlhodisano.

- (vi) **Mekga ya Taolo ya Moruo** e kgothaletsa tshebedisano pakeng tsa leano la mmuso la ntshetsopele ya moruo le tshebetso ya bolaodi bo bong bo itseng ba moruo.
- (vii) **Ditheo tsa Ntshetsopele ya Ditjhelete** di kgothaletsa tshebedisano pakeng tsa maano a ntshetsopele ya moruo a mmuso le tshebetso tsa ditheo tse ding tsa ditjhelete tse amanang le hoo.
- (viii) **Ditherisano Mokgeng le Dibakeng tsa Tshebetso mmoho le Ho Bopa Bokgoni** ho kgothaletsa tumellano ka hara mokga le dibakeng tsa tshebetso, mme ho bopa bokgoni bakeng sa basebedisani ba kahisano.
- (ix) **Dipotsiso Mmarakeng, Mekga e Kopaneng le e Fihletsweng, le Tshebediso e sa Lokang ya ho ba ka Hodimo** ho ba le seabo dipotsisong tsa mmaraka, tshebetsong tse mabapi le mekga e kopanang le e fihletsweng, le ditaba tse amanang le dilekane, dikopanelo le tshebediso e sa lokang ya ho ba ka hodimo mmarakeng.

#### **4.3.10 Lenaneo la 10: Diphuputso tsa Moruo**

- a) **Morero:** Ho hlahisa le ho thakgola tshebetso tsa molao ho thusa moruo o akaretsang ka ho ,ena dipakeng ho eketsa tlhodisano moruong.
- b) **Tlhaloso ya mananeo a manyenyane**
  - (i) **Diphuputso tsa Moruo le Kgokahanyo ya Leano** e etsa diphuputso tsa moruo, e hlahisa kgetho tsa leano, e tataisa leano ka ditherisano le bakgathatema, mme e lekole kgetho tsa leano la moruo o moholo le moruo o monhyenyane.
  - (ii) **Leano la Moruo o Moholo** le lekola le ho hlahisa kgetho tsa leano la moruo o moholo le moruo o monyenyane ho kgothaletsa dipetho tse ntle tsa mosebetsi, le ho kgothaletsa tlhahiso, bohwebi le tshibollo.
  - (iii) **Tsela ya Kgolo le Ho Theha Mesebetsi e Amohelehileng** ho rala tsela ya kgolo, morero wa bohlokwa le ho kena dipakeng ho theilweng ho bakgathatema (kgwebo, basebetsi le baahi) ho tshehetsa ho thehwa ha mesebetsi e amohelehileng.

### **5. TATAISO YA KAROLO YA 10 YA KA MOO O KA SEBEDISANG MOLAO**

Karolo ya 10 ya Molao e beha boikarabelo ho Bolaodi ba Tlhahisolededing ba ho “ntjhafatsa le ho etsa hore ho fumanehe tataiso e ntseng e le teng e ngotsweng ke ba Khomishene ya Ditokelo tsa Botho ya Afrika Borwa e nang le tlhahisolededing eo, ka sebopoho le mokgwa o utlwisisehang ha bonolo, jwalo ka ha ho tla hlakwa ka mokgwa o utlwahalang ke motho ya batlang ho sebedisa tokelo efe kapa efe e boletsweng Molaong ona le Molao wa Tshireletso le Tlhahisolededing ya Motho ka Seqo, 2023”.

Bolaodi ba Tlhahisolededing bo ntjhafaditse Tataiso ya Karolo ya 10, jwalo ka ha e ne e ngotswe la ho qala ke SAHRC, ka ho tshwanetseng. Ditho tsa setjhaba di ka lekola kapa tsa etsa dikhopi, dihoreng tse tlwalehileng tsa ho sebetsa, e leng dikhopi tsa Tataiso ho tswa diofising tsa mekga ya mmuso le ya poraefete (ka bonyane dipuo tse pedi (2) tsa semmuso), ho kenyelletswa le Bolaodi (ka e nngwe le e nngwe ya dipuo tsa semmuso). Tataiso, ka e nngwe le e nngwe ya dipuo tsa semmuso, e ka fumaneha hape:

- ho tswa Lesedinyaneng la Mmuso;

- ha e kotjwa ho tswa ho Bolaodi, ka Mohlanka wa Tlhahisolededing, ka sebopeho se tsamaisanang le Foromo ya 1 (sheba Sehlomathiso sa A);
- ha e kotjwa ho tswa ho Bolaodi, ke motho ofe kapa ofe, eo e seng Mohlanka wa Tlhahisolededing ya boletseng mona ka hodimo, ka sebopeho se tsamaisanang hantle le Foromo ya 1 (sheba Sehlomathiso sa A); le
- ho tswa webosaeteng ya Bolaodi e leng <https://www.justice.gov.za/inforeg/> le efe kapa efe ya mekga ya mmuso le ya poraefete.

## 6. DINTLHA TSA HO ITEANYA

### 6.1. Mohlanka wa Tlhahisolededing

MOLAODI KAKARETSO	MOHALA	ATERESE YA EMEILE
Mofhts. M. Mabitje-Thompson	+27 012 394 1058	MMabitje-Thompson@thedtic.gov.za

### 6.2. Motlatsi wa Mohlanka wa Tlhahisolededing

DIO	MOHALA	ATERESE YA EMEILE
Ngaka G.J. Calitz	+27 012 394 5561	GCalitz@thedtic.gov.za

### 6.3. Diaterese

ATERESE YA POSO	ATERESE YA MOAHO	WEBOSAETE	DIPOTSIKAKARETSO
Mohlanka wa Tlhahisolededing <b>dtic</b> Private Bag X84 Pretoria 0001	Mohlanka wa Tlhahisolededing <b>dtic</b> 77 Meintjies Street Sunnyside Pretoria	<a href="http://www.thedtic.gov.za">www.thedtic.gov.za</a>	Setsi sa Ho Iteanya le Dikhastama sa dti Ba letsang ka hara Naha: 0861 843 384 Ba letsang ho tswa Matjhabeng: +27 12 394 9500

## 7. PHIHLELO YA DIREKOTO TSE TSHWERWENG KE dtic

### 7.1. Dihlopha tsa direkoto tse tshwerweng ke dtic

Dihlooho	Dihlopha tsa direkoto
Tlhahisolededing ya sehlahiswa le mmaraka	Hona ho kenyelletsa tlhahisolededing e amanang le dihlahiswa le maemo a mmaraka le ditshupo tsa ditekanyetso tseo ka tsona dihlahiswa tsena di leng teng. Sehlopha sena sa tlhahisolededing se kenyelletsa dintlha tsa dikhampani tse hlasisang kapa tse fumanang dihlahiswa ho tswa ka ntle, boemo ba taolo ya dihlahiswa, ditlwaelo tsa mebaraka tse amanang le dihlahiswa ka hara naha, lebatoweng le matjhabeng, le dintlha tsa bohlokwa tse laolang ditlwaelo.

Dihlooho	Dihlopha tsa direkoto
<b>Ditumellano tsa kgwebo</b>	Hona ho kenyelletsa tlhahisoleding e amanang le ditumellano tsa kgwebo pakeng tsa Afrika Borwa le dinaha tsa matjhabeng le mekgatlo e meng. Tlhahisoleding ya bohlokwa e amanang le sehlopha sena e shebana le ditumellano tse pakeng tsa Afrika Borwa le dinaha tse ding mmoho le mabatowa a ka ntle a moruo, dintlha tsa tumellano e amanang le dihlahiswa, ditshupo tsa moruo le ditlwaelo ta mmapaka, le maemo bakeng sa dihlahiswa tse kenyelleditsweng ditumellanong.
<b>Dikgothatso le dithuso</b>	Hona ho kenyelletsa tlhahisoleding e amanang le dikgothatso tseo <b>dtic</b> e di nehang mekgatlo bakeng sa phetiso ya thekenoloji le ntshetsopele ya indasteri. Tlhahisoleding ya bohlokwa sehlopheng sena e kenyelletsa mefuta ya dihlahiswa le indasteri tseo ho fanwang ka kgothatso bakeng sa tsona, dikopo se fumanweng, dintlha tsa dikhampani tse fuweng dikgothatso, maemo a dikgothatso, le tshebetso ya ho fana ka dikgothatso ho dikhampani kgahlanong le maemo ana.
<b>Diphemiti</b>	Hona ho kenyelletsa tlhahisoleding e amanang le diphemiti tseo <b>dtic</b> e di nehang mekgatlo, ho kenyelletswa le diphemiti tsa diyantle/ditswantle le tsa ho hweba ka jwala, ekasitana le tseo tse shebaneng le dihlahiswa tse laolwang tlaa Molao wa phokotso. Tlhahisoleding ya bohlokwa e jwalo ka diphemiti ke tlhahisoleding ya khampani le sehlahiswa ekasitana le dikgaoletso tsa ditswantle le diyantle tse amanang le sehlahiswa, moo ho tshwanetseng.
<b>Ditefiso tsa ditswantle le diyantle</b>	Tsena di kenyelletsa ditefiso tsa ha jwale le tsa nakong e fetileng bakeng sa dihlahiswa tsa ditswantle le tsa diyantle ka bobedi. Tlhahisoleding e amanang le ditumellano tsa kgwebo pakeng tsa Afrika Borwa le dinaha tse ding, ekasitana le pakeng tsa dinaha tsa ka ntle.
<b>Ditshebeletso tsa Lekgetho tsa Afrika Borwa (SARS) le Banka ya Risefe ya Afrika Borwa (SARB)</b>	Tlhahisoleding ena e amana le ditransekeshene tsa ditjhelete le ditlaleho ka hara SARS, SAR le <b>dtic</b> . Hona ho kenyelletsa ditransekeshene tsa diyantle le ditswantle ke dikhampani, phapanyetsano ya dinaheng tsa ka ntle e fihlelwang ke mekgatlo bakeng sa ditswantle, ekasitana le VAT le palo ya lekeno la mekgatlo e ngodisitsweng.
<b>dtic le tsamaiso ya makala</b>	Sehlopha sena se shebana haholo le tlhahisoleding e amanang le tsamaiso le ditokomane tsa ka hare tsa <b>dtic</b> le makala a yona. Mofuta wa tlhahisoleding e kenyelleditsweng sehlopheng sena ke merero ya kgwebo, ditshenyehelo tsa makala le tlaleho ka kgatelopele, ditshebetso, mekgwa ya tshebetso le tlhahisoleding ya leano la ka hare la <b>dtic</b> .
<b>Botsamaisi le bakgathatema bao o ka iteanyang le bona</b>	Tlhahisoleding e mabapi le botsamaisi boo o ka iteanyang le bona e kenyelletsa tlhahisoleding ya bakgathatema ba bohlokwa le ditlelaente, mmoho le dikamano le tshebedisano ya bona le <b>dtic</b> . Dikopo, dikopo tsa boemo le dittlebo tse hlasisitsweng ke mokgathatema kapa tlelaente di bolokwa jwalo ka karolo ya tlhahisoleding ya ho iteanya.

Dihlooho	Dihlopha tsa direkoto
<b>Tsamaiso ya ditjhelete le basebetsi</b>	Hona ho kenyelletsa tlahisoleseding ya ditjhelete ya <b>dtic</b> e jwalo ka dibajete, ditshenyehelo tsa ditjhelete kgahlanong le dibajete, le boemo ba ditjhelete ba dikgothatso tse bajetlweng kgahlanong le dikgothatso kapa dimpho tsa sebele tseo ho fanwang ka tsona ke <b>dtic</b> . Tlhahisoleseding ena e amana ka ho otloloha le meputso le mesebetsi ya ho reka ka bobedi. Tlhahisoleseding ya basebetsi e amana le meputso, llifi, bokgoni le merero ya ntshetsopele bakeng sa batho, ekasitana le maike misetso a batho le tshebetso ya bona kgahlanong le hona.
<b>Bafepedi le bokgoni</b>	Sehlopha sena se kenyelletsa tlahisoleseding e mabapi le bafepedi ba bokgoni le ditshebeletso ho <b>dtic</b> ekasitana le boemo ba B-BBEE ba mekgatlo eo kapa batho bao. Tlhahisoleseding ena e bopa karolo ya tlahisoleseding ya ho reka thepa le ditshebeletso.
<b>Tsamaiso ya lenaneo/projeke</b>	Tlhahisoleseding ena e amana le mananeo le diprojeke tsa <b>dtic</b> , mme di fapano ho tswa ho ntshetsopele eo ho fanweng ka yona ho ya ho mananeo a diketsahalo tse hlophisisweng ke <b>dtic</b> . Hona ho kenyelletsa theron, ho bajeta, tebelo, dintlha tsa hoo ho ka fanwang ka tsona le diphetho.
<b>Taolo le semolao</b>	<b>dtic</b> e tsamaisa mefuta e mengata ya Melao, melawana ya tshebetso le maano a amanang le kgwebo le indasteri. Hodima moo, <b>dtic</b> e na le direkoto tsa dinyewe tsa semolao tse amanang le ditaba tsa kgwebo le indasteri tsa diketsahalo tsa mona lapeng le matjhabeng.
<b>Diphuputso/Tlhahlolo</b>	<b>dtic</b> e etsa diphuputso le ditlhahlolo ka baka la ditaba tsa hlophollo ya leano, dittelebo tsa basebedisi le dikopo tsa mokgeng wa indasteri. Tlhahisoleseding e bopang karolo ya sehlopha sena e kenyelletsa mofuta wa diphuputso/tlhahlolo, mekgwatshebetso ka mofuta wa diphuputso/ditlhahlolo, mohlahlobi ya behuweng le diphumano.
<b>Maano</b>	Maano a mangata a amanang le dintlha tsa kgwebo, indasteri, moruo le kahisano moruong a tsamaisa mesebetsi le ho kena dipakeng ha <b>dtic</b> . Maano ana a lekolwa botjha mme a ntlafatswe kgafetsa, mme a bopa moraloo wa bohlokwa bakeng sa tlahisoleseding e amanang le taolo le kgothatso. Maano a tshebetso a teng bakeng sa basebetsi bohole ba <b>dtic</b> ka mokgwa wa intranete ho etsa hore ba kgone ho itlwaetsa ona le ka moo makala ohle a sebetsang ka teng mmoho le phetoho efe kapa efe e ka bang le sephetho.
<b>Indasteri le Mokga</b>	Dikhampani tsohle di hlophisiswe ho ba dihlopha tsa indasteri le mokga bakeng sa ho utlwisia ka bottalo tsebo ya moruo. Dikhampani di romela ditlaleho tsa selemo tsa ditjhelete le lekgetho tse sebedisitsweng bakeng sa ho tlatsa dipalopalo tsa moruo.

**7.2. Dihlopha tsa direkoto tse leng teng bakeng sa ho hlahlojwa ka ho ya ka molao oo e seng wa PAIA**

DIREKOTO	MOLAO
Direkoto tsa ngodiso ya jwala (rejistara le ditifikeiti)	Molao wa Jwala, wa Nomoro ya 59 wa 2003: Karolo ya 23
Ditlaleho tsa tekolo kapa tiisetso tse nehuweng motho ya lekotseng	Molao wa Phokotso ya Dibetsa Tsa Dikhemikhale le Nyutlere, wa Nomoro ya 87 wa 1993: Karolo ya 14

**7.3. Dihlopha tsa direkoto tse fumanehang ka ho iketsahallang ho tswa ho dtic**

Sehlopha	Mofuta wa Tokomane	Webosa ete
Diphatlalatso	Dibroutjhara, dibukana, merero, ditataiso, Melao	X
Akaretso ya dtic	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Boetapele</li> <li>• Setshwantsho se bontshang sebopetho sa mokgatlo</li> <li>• Mekgatlo ya dtic</li> </ul>	X
Puo tseo ho fanweng ka tsona	Puo tseo ho fanweng ka tsona ke Letona le Batlatsi ba Matona	X
Dipolelo tsa Mehlodi ya Ditaba	Dipolelo tsa mehloding ya ditaba tse entsweng ke lefapha	X
Meralo e meholo	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Moralo o Moholo bakeng sa Mokga wa Meru ya Kgwebo mona Afrika Borwa 2020-2025</li> <li>• Moralo o Moholo wa Mokga wa Dikgoho wa Afrika Borwa</li> <li>• <i>South African R-CTFL Value Chain Master Plan to 2030</i></li> <li>• <i>Geared for Growth South Africa's Automotive Industry Master Plan to 2035</i></li> <li>• <i>South African Sugar Value Chain Master Plan 2030</i></li> <li>• <i>The South African Steel and Metal Fabrication Master Plan 1.0</i></li> <li>• Indasteri ya fanitjhara ya Afrika Borwa</li> </ul>	X
Palamente	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Puo tseo ho nehelanweng ka tsona</li> <li>• Dikomiti</li> <li>• Dipotso tsa palamente</li> </ul>	X
Thuso ya Dijhelete	Lenane la dikgothatso tsa dtic, ho kenyelletswa ditthaloso, maikemisetso, tseo ho fanwang ka tsona, dintlha tsa ho	X

Sehlopha	Mofuta wa Tokomane	Webosa ete
	iteanya le ditokomane (diforomo, ditataiso, jj.) bakeng sa ho bulwa, sekimi ka seng sa kgothatso.	
Mekga le Tshebeletso	<ul style="list-style-type: none"> <li>• B-BBEE</li> <li>• Dikgaolo tse ikgethang tsa moruo</li> <li>• Ntshetsopele ya indasteri</li> <li>• Kgwebo le diyantle</li> <li>• Melao le taolo ya kgwebo</li> </ul>	X
Merero e yang ka mawa le ya tshebetso tsa selemo	Merero e yang ka mawa le ya tshebetso tsa selemo bakeng sa <b>dtic</b> le mekga ya yona	X
Ditlaleho tsa selemo	Ditlaleho tsa selemo tsa mekga ya <b>dtic</b>	X
COVID-19	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ditsi tseo o letsetsang ho tsona le mehala</li> <li>• Dipotso tse botswang kgafetsa</li> <li>• Shejulu ya ditshebeletso</li> <li>• Tshehetso ya difeme tse nang le mathata</li> <li>• <i>Di-presentation</i></li> <li>• Ditataiso le dintho tse ikgethang tse kgothaletswang</li> <li>• Melawana ya tshebetso</li> <li>• <i>Solidarity Fund and In-kind Donations Portal</i></li> <li>• Melawana ya tshebetso ya dipalangwang tsa setjhaba</li> <li>• <i>Bizportal</i></li> <li>• Ho lokollwa ditlamong</li> <li>• Ditaba tse hlahisitsweng/puo tseo ho fanweng ka tsona ho ba mehlodi ya ditaba</li> <li>• Sephetho sa COVID-19 dipontshong/dikgothatsong tsa kgwebo</li> <li>• <i>Corona Web Information Portals</i> tsa Semmuso</li> </ul>	X
Ho reka le dithendara	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Dithendara</li> <li>• <i>Di-bid</i> tseo ho fanweng ka tsona</li> <li>• <i>Di-bid</i> tse hlakotsweng</li> </ul>	X
Diphuputso le dipalopalo	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ka mora 20/20</li> <li>• Thekiso tsa makoloi a matjha</li> </ul>	X

#### 7.4.1 Ho sebetswa ha tlhahisolededing ya motho ka seqo

Bakeng sa ho sireletsa ho ba sephiring le tshireletso ya tlhahisolededing ya motho ka seqo, tlhahisolededing yohle e sebetswang ke **dtic** e tsamaiswa ka ho ya ka maano a tshwanetseng a lefapha le metheo ya POPIA.

- Thekiso le papatso

- Tsamaiso ya phallo ya thepa le ditshebeletso (ho sebetsana le tlhahisolededing ya mofepedi)
- Tsamaiso ya tlhahisolededing (tlhophiso, paballo le tshireletso ya tlhahisolededing)
- Ditjhelete (tlhahisolededing ya bakoloti le bakolotiw).

#### **7.4.2 Dihlopha tsa beng ba dintlha le tlhahisolededing ya bona ka seqo**

dtic e ka nna ba e tshwere direkoto tse amanang le bafepedi, beng ba dishere, boradikontteraka, bafani ba ditshebeletso, moifo le dittlelaente.

MOFUTA WA NTHO	TLHAHISOLESEDING YA MOTHOKA SEQO E SEBEDITSWENG
Dittlelaente – batho ba tlhaho	Mabitso; dintlha tsa ho iteanya, diaterese tsa moaho le poso; letsatsi la tswalo; nomoro ya Boitsebiso; tlhahisolededing e amanang le lekgetho, botjhaba, bong, ngollano ya lekunutu.
Dittlelaente – batho/dintho tse nkuwang e le batho ka molao	Mabitso a batho bao o ka iteanyang le bona; lebitso la mokgwa wa semolao; aterese ya moaho le ya poso; dintlha tsa ho iteanya; tlhahisolededing ya ditjhelete; nomoro ya ngodiso; ditokomane tsa ho theha mokgatlo; tlhahisolededing e amanang le lekgetho; ba dumelletsweng ho saena; baamohedi; bao qetellong e bang beng ba unang molemo.
Dittlelaente – batho/dintho tsa dinaheng tsa ka ntle	Mabitso; dintlha tsa ho iteanya, diaterese tsa moaho le poso; letsatsi la tswalo; nomoro ya phasepoto; tlhahisolededing e amanang le lekgetho, botjhaba, bong, ngollano e sephiring.
Bafani ba ditshebeletso bao ho nang le konteraka le bona	Mabitso a batho bao o ka iteanyang le bona; lebitso la mokgwa wa semolao; aterese ya moaho le ya poso; dintlha tsa ho iteanya; tlhahisolededing ya ditjhelete; nomoro ya ngodiso; ditokomane tsa ho theha mokgatlo; tlhahisolededing e amanang le lekgetho; ba dumelletsweng ho saena; baamohedi; bao qetellong e bang beng ba unang molemo.
Basebetsi/ditho/ditho tsa komiti	Bong, boemo ba lenyalo; borabe, dilemo, puo, tlhahisolededing ya thuto; tlhahisolededing ya ditjhelete, nalane ya mosebetsi; nomoro ya Boitsebiso; aterese ya moaho le ya poso, dintlha tsa ho iteanya; maikutlo, boitshwaro ba bonokwane; boitekanelo.

#### **7.4.3 Baamohedi kapa dihlopha tsa baamohedi bao ba ka fuwang tlhahisolededing ya mothoka seqo**

dtic e ka fana ka tlhahisolededing ya mothoka seqo ho mekgatlo e fanang ka ditshebeletso tsa tlhahiso ho lefapha. Hona ho kenyelletska:

- Mekga le ditheo tse ding tsa mmuso
- Tiisetso ya tlhahisolededing ya mothoka seqo le mekgatlo ya direferense tsa mekitlane
- Bolaodi ba taolo le tlaleho
- Baeletsi le dikhonsaltente tsa diprofeshenale

- Bafepedi le bafani ba ditshebeletso
- Boramesebetsi le/kapa basebetsi ba ha jwale, ba nakong e fetileng le bao e ka bang bona
- Ba malapa, metswallé le baemedi ba motho eo tlhahisoleding ya motho ka seqo e ntseng e sebetswa
- Mekgatlo ya tekolo le diphuputso
- Mekgatlo e qobellang molao, e jwalo ka ba Ditshebeletso tsa Sepolesa sa Afrika Borwa le makgotla a dinyewe

#### **7.4.4 Phallo ya tlhahisoleding ya motho ka seqo ya sebele kapa e rerwang ho tshela meedi**

Ho latelang ke ona maemo tlhahisoleding ya motho ka seqo e fitisetwang ka ntle ho Afrika Borwa:

- Boromuwa ba ka ntle/diphavilione tsa na (mabitso, mabitso a khampani, diphasepoto), boromuwa ba matjhaneg ba Afrika Borwa (bahlanka, ditlelaente/baemedi ba khampani) le ditjhembara tsa kgwebo tsa dinaheng tsa ka ntle
- Dipotsiso ka kgwebo tse yang diofising tsa dinaheng tsa ka ntle
- Baemedi ba moruo ba dinaheng tsa ka ntle (FERS) (tlhahisoleding ya basebetsi).

#### **7.4.5 Tlhaloso e akaretsang ya mehato ya tshireletso ya tlhahisoleding**

**dtic** e sebedisa thekenoloji e kgemang le dinako ho etsa bonnete ba hore ho ba le lekunutu, botshepehi le ho fumaneha ha tlhahisoledinhg ya motho ka seqo e leng tlhokmelong ya yona. Mehato e kenyelletsa:

- *Di-Firewall*
- *Software* e sireletsang ho vaerase le diprothokholo tsa ntjhafatso
- Taolo ya phihlelo e utlwahalang le ya bohlokwa
- Ho kenya *hardware* le *software* tse bolokehileng tse etsang moralo wa motheo wa IT
- *Backup* (ho boloka khopi ya data ya khomputha) le tlhahiso hape ya data le mekgwatshebetso
- Bafani ba ditshebeletso ba ka ntle ba sebetsang tlhahisoleding ya motho ka seqo lebitsong la lefapha ba lekolwa bakeng sa polokeho mme ba tshwanetse ho kenya tshebetsong mekgwa ya taolo ya tshireletso.

**dtic** e ikamahanya le ditlhoko tsa Bonyane ba Maemo a Amohelehileng a Tshireletso ya Tlhahisoleding (MISS) bakeng sa ho boloka le ho tsamaisa direkoto tse tshwarehang.

#### **7.4.6 Ditokiso tse leng teng moo ho se nang ho ikamahanya le dipehelo tsa Molao**

Mokopi a ka kenya:

- Boipiletso ba ka hare;
- Ho tletleba ho Bolaodi ba Tlhahisoleding; kapa
- Kopo lekgotleng la dinyewe.

(sheba karolo ya 9.2)

### **8. MOKGWA WA HO KOPA**

Karolo ya 18 ya PAIA e beha mokgwatshebetso o tla latelwa ha o etsa kopo ya phihlelo ya tlhahisoleding e tshwerweng ke **dtic**. Karolo ya 23(1) ya POPIA e fana ka mokgwatshebetso wa ho fihlela tlhahisoleding

ya motho ka seqo. Mokgwa wa phihlelo ya tlhahisolededing ya motho ka seqo ka ho ya ka karolo ya 23 wa POPIA o lokela ho latela karolo ya 18 ya PAIA.

### 8.1. Tshebetso

Lefapha le kentse tshebetso tse latelang bakeng sa ho shebana le dikopo tsa direkoto kapa tlhahisolededing ya motho ka seqo ka ho ka PAIA le POPIA.

#### **Mohato wa 1: Tshebetso ya kopo**

Ho kopa rekoto kapa tlhahisolededing ya motho ka seqo, ho tshwanetswe hore ho tlatswe foromo ya kopo (Sehlomathiso sa B) mme e romelwe:

KA POSO	KA LETSOHO	KA EMEILE
Ho Motlatsi wa Mohlanka wa Tlhahisolededing <b>Ho dtic</b> Private Bag X84 Pretoria 0001	Motlatsi wa Mohlanka wa Tlhahisolededing <b>Ho dtic</b> Shared Services Centre 77 Meintjies Street Sunnyside Pretoria	Ho Motlatsi wa Mohlanka wa Tlhahisolededing <a href="mailto:GCalitz@thedtic.gov.za">GCalitz@thedtic.gov.za</a>

Ho tshwanetse hore ho fanwe ka bopaki bo lekaneng ba boitsebiso ha o romela foromo ya kopo.

Jwalo ka ha ho hlokeha ka ho ya ka Molao, palo ya **R100.00** e tshwanetswe ho leshwa ha kopo ya tlhahisolededing e se ho mokopi ka seqo. Palo ena e ka kengwa akhaonteng ya banka ya **dtic**, mme e be bopaki ba dipositi bo tsamayang le foromo ya kopo.

AKHAONTE	DINTLHA
Banka	Standard Bank
Lekala	Sunnyside
Khoutou ya lekala	010645
Lebitso la akhaonte	Department of Trade, Industry and Competition
Nomoro ya akhaonte	370 650 026
Referense	11825740

#### **Mohato wa 2: Tiisetso le kananelo**

Motlatsi wa Mohlanka wa Tlhahisolededing wa **dtic** o fumana le ho tiisetsa kopo ho bona hore na tlhahisolededing e kotjwang e teng ho **dtic**. Kopo e ya amohelwa, e hanelwe kapa e fetisetswe ho baboloki ba tshwanetseng ba tlhahisolededing e kotjwang. Mokopi o romelwa kananelo ho tiisetsa boemo ba kopo.

#### **Mohato wa 3: Ho sebetsa tlhahisolededing**

Ha kopo e amohetswe, **dtic** e tla bokella le ho lokisa tlhahisolededing, e be e bala ditjeho tse tshwanetseng tse amehang (sheba temana ya 8.2).

#### **Mohato wa 4: Tsebiso ya makgaolakgang**

Mokopi o tla tsebisa ha kopo e se e phethilwe ekasitana le tefello e salletseng morao e tshwanetsweng ho leshwa **dtic**.

Maemong ao ho ona direkoto di leng siyo kapa di sa fumanwe, ho tshwanetswe hore ho fanwe ka karabo ka mokgwa wa afidaviti kapa tiisetso.

#### **Mohato wa 5: Tefo le phano**

Hang ho ba tefo jwalo ka hao boletsweng Mohatong wa 4 e fumanwe (ka ho latela tshebetso e tshwanang ya tefo e boletsweng Mohatong wa 1), tlahisoleseding e tla lokollwa e fuwe mokopi.

#### **TLHAHISOLESEDING E AKARETSANG**

Motho ya batlang ho fihlela direkoto tse tshwerweng ke **dtic** o tshwanetse ho tlatsa foromo e ka hara Foromo ya 2 ya Sehlomathiso sa B sa bukana ena. Ho tshwanetswe hore ho fanwe ka tlahisolesding e lekaneng ho hlwaya direkoto, ho kenyelletsa

- Dinthla (boitsebiso) tsa motho ya kopang phihlelo ya direkoto
- Dinthla tsa motho eo kopo e etsuwang lebitsong la hae
- Dinthla tsa rekoto kapa direkoto tseo ho etsuwang kopo ya ho di fihlela
- Ke mofuta ofe wa phihlelo o hlokehang, mohlala, mokgwa wa ho ngola kapa ho hatisa, wa elektroniki kapa o ka balwang ka khomputha
- Aterese ya poso kapa nomoro ya fekse ya mokopi
- Hore na rekoto e kotjwang e tshwanetse ho ba ka puo e itseng
- Ho bolelwe ka moo mokopi a batlang ho tsebisa ka teng ka qeto e mabapi le kopo ya ho fihlela (di)rekoto tse amehang.

Dikopo di tla sebetswa matsatsing a 30 di fumanwe, ntle le haebe mokopi a boletse mabaka a ikgethang a tla kgotsofatsa Mohlanka wa Tlhahisoleseding hore maemo a laela hore ho se latelwe nako e boletsweng mona ka hodimo. Nako ya matsatsi a 30 ao ka ona **dtic** e tshwanetseng ho etsa qeto ya hore e ana kapa e hanela kopo e ka atoloswa bakeng sa nako e nngwe e sa feteng matsatsi a 30 ha:

- a) Kopo ya palo e hodimo ya direkoto kapa e hloka hore ho phenyekollwe haholo palong e kgolo ya direkoto, mme le ka ho latela nako ya mantla ho ke ke ha sitisana ka mokgwa o sa utlwahaleng le mesebetsi ya mokga wa mmuso o amehang.
- b) Kopo e hloka phenyekollo ya direkoto, kapa pokello ya yona ho tswa, ofising ya mokga wa mmuso o seng torotswaneng kapa toropong e le ofisi ya Mohlanka wa Tlhahisoleseding e le ho ke keng ha phethwa ka nako ya sethathong
- c) Therisano pakeng tsa makala a mokga wa mmuso kapa mokga o mong wa mmuso e hlokeha kapa e lakatseha bakeng sa ho etsa qeto ka kopo ke keng ya phethwa ka mokgwa o utlwahalang nakong ya sethathong.
- d) Ha a mangata a maemo a boletsweng ditemaneng tsa (a), (b), le (c) a le teng mabapi le kopo moo a etsang ho latelwa ha nako ya sethathong ho se ke ha kgonahala.
- e) Mokopi a dumela ka ho ngola fatshe bakeng sa katoloso eo.

## TLHAHISOLESEDING E AKARETSANG

Ha kopo e entswe lebitsong la motho e mong, mokopi o tshwanetse ho hokela foromo ya bopaki ba tumello eo.

Ha motho a sa kgone ho tlatsa foromo e behuweng ka baka la ho se kgone ho ngola le ho bala kapa ka baka la kgolofalo, motho eo a ka etsa kopo ka molomo. Mohlanka wa Tlhahisoleding wa **dtic** o tla be a se a nka kopo eo ya molomo a e ngole fatshe foromong e behuweng, e be o fana ka khopi ya yona ho mokopi.

### 8.2. Ditefello

Molao o lokisetsa mefuta e mebedi ya tefello, e leng:

- Tefello ya kopo, e leng tefello e tlwaelehileng e leswang feela ke bakopi bao e seng ba yona ka seqo; le
- Tefello ya phihlelo, e balwang ka ho sheba ditjeho tsa tlhahiso, phenyekollo le nako le ditjeho tsa ho e lokisa, ekasitana le ditjeho tsa poso.

Hang ho ba Mohlanka wa Tlhahisoleding a fumane kopo, yena o tla laela mokopi ho lefa tefello e behuweng pele ho tshebetso efe kapa efe e nngwe ya kopo

Ha phenyekollo ya rekoto e se e entswe mme ho lokiswa ha rekoto bakeng sa ho utulla, ho kenyelletswa le dithophiso tsa ho etsa hore e fumanehe ka mokgwa o kopilweng, ho hloka dihora tse fetang tse boletseng melawaneng ya tshebetso bakeng sa morero ona, Mohlanka wa Tlhahisoleding o tla tsebisa mokopi hore a lefe karolo ya tjhelete e behuweng ya phihlelo jwalo ka dipositi e tla tshwanelwa ho leshwa ha kopo e ka dumellwa.

Mohlanka wa Tlhahisoleding o tla tshwara rekoto e kopilweng ho fihlela mokopi a lefa tefello jwalo ka ha ho boletswe Karolong ya 8.2.1.

Mokopi, eo kopo ya hae ya phihlelo ya rekoto e dumelletsweng, o tshwanetse ho lefa tefello ya phihlelo bakeng sa tlhahiso hape, phenyekollo le tokiso, le bakeng sa nako efe kapa efe e utlwahalang e hlokehang e ka hodima dihora tse behuweng tsa ho phenyekolla le ho lokisa rekoto hore e utullwe, ho kenyelletswa le dithophiso tsa ho etsa hore e fumanehe ka mokgwa o kopilweng.

#### 8.2.1 Tefello mabapi le mekga ya mmuso

Bakeng sa merero ya karolo ya 22(2) ya Molao, ho latelang ho tla sebetsa:

Ntho	Tlhaloso	Palo
1.	Tefello ya kopo e tshwanetsweng ho leshwa ke mokopi ka mong	R100.00
2.	Fothokhopi ya leqephe la boholo ba A4	R1.50 leqephe kapa karolo ya lona
3.	Khopi e hatisitsweng ya leqephe la boholo ba A4	R1.50 leqephe kapa karolo ya lona

Ntho	Tihaloso	Palo
4.	Bakeng sa khopi ka mokgwa o ka balwang ke khomputha ho:  (i) <i>Flash drive</i> (e tla tswa ho mokopi) (ii) <i>Compact disc</i> <ul style="list-style-type: none"><li>• Ha mokopi a fane ka yona</li><li>• Ha e fuwe mokopi</li></ul>	R40.00  R40.00 R60.00
5.	Bakeng sa ngollo ya ditshwanstho tse bonahalang tsa leqephe la boholo ba A4	Tshebeletso e tla romelwa ka ntle ho mofani wa tshebeletso  Mme ho tla ya ka hore khotheishene ya mofani wa tshebeletso ke bokae
6.	Khopi ya ditshwantsho tse bonahalang	Tshebeletso e tla romelwa ka ntle ho mofani wa tshebeletso  Mme ho tla ya ka hore khotheishene ya mofani wa tshebeletso ke bokae
7.	Ngollo ya rekoto ya modumo o hatistsweng, leqephe la boholo ba A4	R24.00
8.	Khopi ya rekoto ya modumo o hatsitsweng ho:  (i) <i>Flash drive</i> (e tla tswa ho mokopi) (ii) <i>Compact disc</i> <ul style="list-style-type: none"><li>• Ha mokopi a fane ka yona</li><li>• Ha e fuwe mokopi</li></ul>	R40.00  R40.00 R60.00
9.	Ho phenyekolla le ho lokisa rekoto hore e utullwe bakeng sa hora ka nngwe kapa karolo ya hora, ho sa kenyelletswe hora ya ho qala, e hlokeha ka mokgwa o utlwahalang bakeng sa phenyekollo le tokiso eo  E se fete paloyohle ya	R100.00  R300.00
10.	Dipositi: Ha phenyekollo e tla feta dihora tse tsheletseng	Karolo ya nngwe ho tharo kopo ka nngwe e balwa ka ho ya ka ntho ya 2 ho isa ho 8
11.	Poso, emeile kapa ho fetiswa ho hong ka elektroniki	Tshenyehelo eo e leng yona-yona, ha e le teng

### 8.2.2 Ho lokolla ditlamong le ho hlwauwa

Batho ba latelang ba lokollotswe ditlamong tsa ho lefa tefello ya ho fihlela ka ho ya ka Tsebiso ya Mmuso ya R991 ya la 14 Mphalane 2005:

- Motho ya mong eo lekeno la hae la selemo, ka mora ho ntsha ditjhelete tse hulwang tse dumelletseng tse jwalo ka PAYE le UIF, le bang ka tlase ho R14 712,00 ka selemo.
- Batho ba nyetseng kapa motho le molekane wa hae eo lekeno la bona la selemo le sa feteng R27 192,00 ka selemo ka mora ho ntshwa ha ditjhelete tse hulwang tse jwalo ka PAYE le UIF.

Ho boela ho hlwauwa hore:

- Moo ditjeho tsa ho bokella tefello efe kapa efe e ka hodimo ho palo e lefisitsweng tefello eo e ke ke ya sebetsa.

- Tefello ya phihlelo ha e sebetse ho rekoto ya motho ka seqo ya mokopi.

## 9. HO DUMELLA/HANELA DIKOPO

### 9.1. Ho hanela dikopo

Kopo bakeng sa tlhahisoleseding e ka hanelwa tlaa le le leng la mabaka a latelang, jwalo ka ha ho boletswe Molaong:

KAROLO	TLHALOSO
34	<p><u>Tshireletso e tlamang ya motho wa boraro eo e leng motho wa tlhaho</u></p> <p>Mohlanka wa Tlhahisoleseding wa mokga wa mmuso o tshwanetse ho hanela kopo ya phihlelo ya rekoto ya mokga wa mmuso haebe e tla kenyelletsa ho utullwa ho sa utlwahaleng ha tlhahisoleseding ya motho ka seqo ya motho wa boraro, ho kenyelletswa le motho ya hlokahetseng. Le ha ho le jwalo, rekoto e ke ke ya hanelwa haebe e na le tlhahisoleseding:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• E mabapi le motho wa boraro ya dumelletseng ka ho ngola fatshe ho utullwa ha tlhahisoleseding;</li> <li>• E fuwa mokga wa mmuso ke motho eo e amanang le yena, mme motho eo a tsebisitswe ke mokga wa mmuso, pele e utullwa, mme tlhahisoleseding e wela tlaa sehlopha se itseng sa tlhahisoleseding eo e ka nna ba e se e ntse e fumaneha setjhabeng;</li> <li>• E seng e ntse e fumaneha setjhabeng;</li> <li>• E amana le bophelo ba mmele kapa kelello ba motho, kapa boitekanelo, e leng ya tlaa tlhokomelo ya mokopi, mme ya dilemo tse ka tlase ho gtse 18 kapa a sa kgone ho utlwisia mofuta wa kopo, mme hape ho jutulla hoo ho tla ba molemong wa motho e mong;</li> <li>• E mabapi le motho ya hlokahetseng mme mokopi e le motho wa leloko, kapa a etsa kopo ka tumello e ngotsweng ya motho wa leloko; le</li> <li>• Mabapi le motho eo e leng, kapa ya neng a le mohlanka wa mokga wa mmuso, mme tlhahisoleseding e amana le boemo kapa mesebetsi ya motho eo.</li> </ul>
35	<p><u>Tshireletso e tlamang ya direkoto tse itseng tsa SARS</u></p> <p>Mohlanka wa Tlhahisoleseding o tshwanetse ho hanela kopo ya phihlelo ya rekoto ya SARS haebe e na le lesedi le fumanweng kapa le tshwerweng ke SARS bakeng sa merero ya ho qobella molao o amanang le pokello ya lekgetho ka ho ya ka Molao wa Ditshebeletso tsa Lekgetho tsa Afrika Borwa, Nomoro ya 32 wa 1997, ntle le haebe rekoto e kotjwang e na le lesedi le mabapi le mokopi kapa motho eo kopo e etsuwang lebitsong la hae, mme moo rekoto e ka se hanelwe.</p>
36	<p><u>Tshireletso e tlamang ya tlhahisoleseding ya kgwebo ya motho wa boraro</u></p> <p>Mohlanka wa Tlhahisoleseding wa mokga wa mmuso o tshwanetse ho hanela kopo ya phihlelo ya rekoto, haebe e na le:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Diphiri tsa kgwebo tsa motho wa boraro;</li> </ul>

KAROLO	TLHALOSO
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Tlhahisoleseding ya ditjhelete, kgwebo, saense kapa tekgeniki ntle le diphiri tsa kgwebo tsa motho wa boraro, moo ho utullwa ha yona ho ka bakang kotsi kgwebong kapa ditabatabelong tsa ditjhelete tsa motho eo wa boraro; kapa</li> <li>• Tlhahisoleseding eo ho fanweng ka yona ke motho wa boraro e le lekunutu, ha e ka utullwa, ho ka lebellwa hore ho tla beha motho eo wa boraro boemong bo seng botle mabapi le dikonteraka kapa ditherisano tse ding kapa ha sitisa motho wa boraro tlhodisanong ya kgwebo.</li> </ul> <p>Le ha ho le jwalo, rekoto e ke ke ya hanelwa haebe e na le tlhahisoleseding:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• E seng e ntse e fumaneha setjhabeng;</li> <li>• E le mabapi le motho wa boraro ya dumelletseng hore e utulselwe mokopi ya amehang; kapa</li> <li>• E le mabapi le diphetho tsa sehlahiswa sefe kapa sefe kapa diteko tsa tikoloho (e seng diteko tsa mantlha) kapa dipuputso tse ding tse entsweng ke kapa lebitsong la motho wa boraro, moo ho utullwa ha yona ho tla hlasisang kotsi e mpe haholo polokehong ya setjhaba kapa tikoloho.</li> </ul>
37	<p><u>Tshireletso e tlamang ya tlhahisoleseding e itseng ya lekunutu, le tshireletso ya tlhahisoleseding e nngwe e itseng ya lekunutu ya motho wa boraro</u></p> <p>Mohlanka wa Tlhahisoleseding o tshwanetse ho hanela kopo ya phihlelo ya rekoto ya mokga oo wa mmuso haebe ho utullwa ha yona ho tla bopa tlolo ya boikarabelo ba botshepehi ho motho wa boraro ka ho ya ka tumellano.</p> <p>Mohlanka wa Tlhahisoleseding wa mokga wa mmuso a ka hanela kopo ya phihlelo ya rekoto ya mokga oo ha rekoto e na le tlhahisoleseding eo ho fanweng ka yona ka botshepehi ke motho wa boraro mme, ha e ka utullwa, e ka sitisa phepelo ya nako e tlang ya tlhahisoleseding e tshwanang kapa tlhahisoleseding e tswang mohloding o tshwanang; mme ho le molemong wa setjhaba hore ho tswelwe pele ho fana ka tlhahisoleseding e tswang mohloding o tshwanang.</p> <p>Le ha ho le jwalo, rekoto e ke ke ya hanelwa haebe e na le tlhahisoleseding:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• E seng e ntse e fumaneha setjhabeng; kapa</li> <li>• E le mabapi le motho wa boraro, mme motho eo wa boraro a dumelletse ka ho ngola fatshe hore e utulselwe mokopi.</li> </ul>
38	<p><u>Tshireletso e tlamang ya polokeho ya batho le tshireletso ya thepa</u></p> <p>Mohlanka wa Tlhahisoleseding wa mokga wa mmuso o tshwanetse ho hanela kopo ya phihlelo ya rekoto ya mokga oo haebe ho utullwa ha yona ho ka baka kotsi bophelong kapa polokehong ya mmele ya motho.</p> <p>Mohlanka wa Tlhahisoleseding wa mokga wa mmuso a ka hanela kopo ya phihlelo ya rekoto ya mokga oo haebe ho utullwa ha yona ho ka sitisa kapa ha senya tshireletso ya moaho, seboleho kapa mokgwa tshebetso, ho kenyelletswa le khomputha kapa mekgwatshebetso, mokgwa wa dipalangwang kapa thepa efe kapa efe e nngwe.</p> <p>Mohlanka wa Tlhahisoleseding wa mokga wa mmuso a ka hanela phihlelo ya rekoto ya mokga oo haebe ho utullwa ha yona ho ka sitisana kapa ha senya ditsela, mekgwatshebetso, merero kapa mokgwa wa tshireletso wa:</p>

KAROLO	TLHALOSO
	<ul style="list-style-type: none"> <li>Motho ya leng tlasa sekimi sa tshireletso ya paki;</li> <li>Polokeho ya setjhaba kapa karolo efe kapa efe ya setjhaba; kapa</li> <li>Tshireletso ya moaho, sebopeho kapa mokgwatshebetso, ho kenyelletswa le khomputha kapa mekgwa ya dikgokahano, mokgwa wa dipalangwang kapa thepa efe kapa efe e nngwe.</li> </ul>
39	<p><u>Tshireletso e tlamang ya didokete tsa mapolesa nyeweng tse bileng le dibeile le tshireletso ya qobello molao le tsamaiso ya molao</u></p> <p>Mohlanka wa Tlhahisolededing wa mokga wa mmuso o tshwanetse ho hanelo kopo ya phihlelo ya rekoto ya mokga ha phihlelo ya rekoto eo e thibetswe ka ho ya ka karolo ya 60(14) ya Molao wa Tsamaiso tsa Dinyewe tsa Bonokwane, wa Nomoro ya 51 ya 1977.</p> <p>Mohlanka wa Tlhahisolededing o na le boikgethelo ba ho hanelo ka ho ya ka karolo ya 39(1)(b) ya PAIA.</p> <p>Ho ke ke ha hanelwa ka rekoto haebe e na le tlhahisolededing e mabapi le maemo a akaretsang a ho kwallwa ha motho tjhananeng.</p>
40	<p><u>Tshireletso e tlamang ya rekoto e behetsweng feela bakeng sa ho hlahiswa ditsamaisong tsa molao</u></p> <p>Mohlanka wa Tlhahisolededing wa mokga wa mmuso o tshwanetse ho hanelo kopo ya phihlelo ya rekoto ya mokgwa wa mmuso ha rekoto e behetswe feela ho hlahiswa tsamaisong tsa molao, ntle le haebe ho behwa hoo ho qheletswe thoko.</p>
41	<p><u>Sesole, tshireletso le dikamano tsa matjhabeng tsa Rephaboliki</u></p> <p>Mohlanka wa Tlhahisolededing wa mokga wa mmuso a ka hanelo kopo ya phihlelo ya rekoto ya mokga haebe ho utullwa ha yona ho ka lebellwa ho utlwhala hore ho ka baka tshitiso ho:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Sesole sa Rephaboliki;</li> <li>Tshireletso ya Rephaboliki; kapa</li> <li>Dikamano tsa matjhabeng tsa Rephaboliki.</li> </ul> <p>Mohlanka wa Tlhahisolededing wa mokga wa mmuso a ka hanelo kopo ya phihlelo ya rekoto ya mokga oo ha ho utullwa ha yona ho tla senola tlhahisolededing.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Ho fanwe ka yona ka botshepehi ke kapa lebitsong la mmuso lo mong kapa mokgatlo wa matjhabeng;</li> <li>Ho fanwe ke kapa lebitsong la Rephaboliki ho mmuso o mong kapa mokgatlo wa matjhabeng ka ho ya ka ditlhopiso kapa tumellano ya matjhabeng e hlokang hore tlhahisolededing e tshwarwe e le lekunutu; kapa</li> <li>Ho hlokeha hore e tshwarwe ka botshepehi ka tumellano ya matjhabeng kapa molao wa tlwaelo wa matjhabeng o lohothwang tlasa dikarolo tsa 231 kapa 232 tsa Molaotheo.</li> </ul>
42	<p><u>Ditabatabelo tsa moruo le boitekanelo ba ditjhelete ba Rephaboliki mmoho le diketsahalo tsa kgwebo tsa mekga ya mmuso</u></p> <p>Mohlanka wa Tlhahisolededing wa mokga wa mmuso a ka hanelo kopo ya phihlelo ya rekoto ya mokga oo haebe ho jutullwa ha yona ho ka sitisana le ditabatabelo tsa moruo kapa boitekanelo ba ditjhelete ba Rephaboliki kapa bokgoni ba mmuso ba ho tsamaisa moruo wa Rephaboliki hantle haholo, molemong wa Rephaboliki</p>

KAROLO	TLHALOSO
	<p>Mohlanka wa Tlhahisolededing wa mokga wa mmuso a ka hanelo kopo ya phihlelo ya rekoto ya mokga oo ha rekoto:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• E na le diphiri tsa kgwebo tsa mmuso kapa mokga wa mmuso;</li> <li>• E na le tlhahisolededing ya ditjhelete, kgwebo, saense kapa tekgeniki mme ho utullwa ha yona ho ka baka kotsi ditabatabelong tsa kgwebo kapa ditjheleteng tsa mmuso kapa mokga wa mmuso;</li> <li>• E na le tlhahisolededing eo, ha e ka utullwa, e ka behang mokga wa mmuso boemong bo seng botle dikonterakeng kapa ditherisanong tse ding kapa ha sitisa mokga wa mmuso tlhodisanong ya kgwebo; kapa</li> <li>• E le programa ya khomphutha, jwalo ka ha e hlalositswe Molaong wa Tumello ya Tshebediso, wa Nomoro ya 98 wa 1978, eo e leng ya mmuso kapa mokga wa mmuso, ntle le haebe e kotjwa hore ho fanwe ka yona ka ho ya ka PAIA.</li> </ul> <p>Mohlanka wa Tlhahisolededing a ka hanelo kopo ya phihlelo ya rekoto ya mokga oo haebe rekoto e na le tlhahisolededing:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• E seng e ntse e fumaneha setjhabeng;</li> <li>• E mabapi le kapa e leng ya mokga wa mmuso ntle le mokga wa mmuso oo kopo e entsweng ho ona, mme mokga oo wa mmuso e dumetse ka ho ngola fatshe hore e utullwe; kapa</li> <li>• Ka diphetho tsa sehlahiswa sefe kapa sefe kapa diteko tsa tikoloho kapa diphuputso tse ding (ho sa kenyelletswe diteko tsa mantlha) tseo ho fanweng ka tsona ke mokga wa mmuso kapa diphetho tsa diteko dife kapa dife tse ding kapa diphuputso tse entsweng ke kapa lebitsong la mokga wa mmuso, moo ho utullwa ha yona ho tla hlahisang kotsi e mpe haholo polokehong ya setjhaba kapa tikoloho.</li> </ul>
43	<p><u>Tshireletso e tlamang ya tlhahisolededing ya diphuputso ya motho wa boraro le tshireletso ya tlhahisolededing ya diphuputso ya mokga wa mmuso</u></p> <p>Mohlanka wa Tlhahisolededing wa mokga wa mmuso a ka hanelo kopo ya phihlelo ya rekoto ya mokga oo ha rekoto e na le tlhahisolededing e mabapi le diphuputso tse ntseng di etswa kapa tse tla etswa ke kapa lebitsong la motho wa boraro mme, ha hona ho ka utullwa, ho ka etsa hore motho eo wa boraro a se sireletsehe, motho ya etsang diphuputso lebitsong la motho wa boraro kapa motho ya fanang ka dintlha diphuputsong a be maemong a seng matle haholo.</p> <p>Mohlanka wa Tlhahisolededing wa mokga wa mmuso a ka hanelo kopo ya phihlelo ya rekoto ya mokga oo ha rekoto e na le tlhahisolededing e mabapi le diphuputso tse ntseng di etswa kapa tse tla etswa ke kapa lebitsong la mokga wa mmuso mme, ha hona ho ka utullwa, ho ka etsa hore mokga wa mmusoo se sireletsehe, motho ya etsang diphuputso lebitsong la mokga wa mmuso kapa motho ya fanang ka dintlha diphuputsong a be maemong a seng matle haholo.</p>
44	<p><u>Tshebetso ya mekga ya mmuso</u></p> <p>Mohlanka wa Tlhahisolededing wa mokga wa mmuso a ka hanelo kopo ya phihlelo ya rekoto ya mokga wa mmuso ha rekoto e na le mohopolo, keletso, tlaleho kapa kgothaletso e fumanweng kapa e lokisitsweng, kapa e le ya therisano, puisano kapa monahano, ho</p>

KAROLO	TLHALOSO
	<p>kenyellets metsotso ya dikopano, bakeng sa merero ya ho thusa ho hlahisa leano kapa ho etsa qeto ha a sebedisa matla kapa a phetha mosebetsi ka ho ya ka molao.</p> <p>Mohlanka wa Tlhahisolededing wa mokga wa mmuso a ka hanelo kopo ya phihlelo ya rekoto ya mokga oo haebe ho utulla rekoto ho ka lebellwa ho tla sitisana le tshebetso ya thero mokgeng wa mmuso kapa pakeng tsa mekga ya mmuso, ka ho thibela kgokahano ya sebele ya mohopolo, tlaleho ya keletso kapa kgothaletso; kapa tsamaiso ya ditherisano, puisano kapa monahano; kapa ha ho utulla ya rekoto e tla ba ho utulwa hwa pele ho nako ha leano kapa leano le lohethwang le lebelletsweng ho sitisa katleho ya leano leo.</p> <p>Mohlanka wa Tlhahisolededing wa mokga wa mmuso a ka hanelo kopo ya phihlelo ya rekoto ya mokga wa mmuso haebe:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Ho utullwa ha rekoto ho ka lebellwa ho tla sitisana le tshebetso e ntle ya ho etsa diteko, ho hlahlola kapa ho lekola ho sebediswang ke mokga wa mmuso;</li> <li>• Rekoto e na le methiriele wa tekolo, hore na motho ya faneng ka yona o a bolelwa rekotong, mme ho utullwa ha methiriele oo ho tla tlola ka tsela efe kapa efe tshepiso, e entsweng ho motho ya faneng ka methiriele; mme methiriele kapa boitsebiso ba motho ya faneng ka ona hore e tla tshwarwa ka botshepehi; kapa</li> <li>• Rekoto e na le moralo wa mantlha, wa ho sebetsa kapa o mong wa mohlanka wa mokga wa mmuso.</li> </ul>
45	<p><u>Dikopo tse hlahellang e le tseo e seng tsa bohlokwa hakalo kapa tse tenang, kapa di kgelosa mehlodi ya thuso haholo ka tsela e sa utlwahaleng</u></p> <p>Mohlanka wa Tlhahisolededing wa mokga wa mmuso a ka hanelo kopo ya phihlelo ya rekoto ya mokga wa mmuso ha kopo e hlahaella e le eo e seng ya bohlokwa hakalo kapa e tena, kapa ha mosebetsi o hlokeha ho sebetsa kopo eo o tla kgelosa mehlodi ya thuso ya mokga oo wa mmuso ka tsela e sa utlwahaleng.</p>
46	<p><u>Ho utulla ho tlamang molemong wa setjhaba</u></p> <p>Leha ho na le mabaka a boletsweng mona ka hodimo a kganelo, Mohlanka wa Tlhahisolededing wa mokga wa mmuso o tshwanetse ho dumella kopo ya phihlelo ya rekoto ya mokga wa mmuso haebe ho utullwa ha yona ho tla hlahisa bopaki ba tlolo e kgolo ya, kapa ho hloleha ho latela molao; kapa kotsi e ka etsahalang ya polokeho ya setjhaba kapa tikoloho; mme tjhesehelo ya setjhaba ya ho utullwa ha rekoto e le ya bohlokwa ho feta kotsi e lohethwang tlaa mabaka a kganelo.</p>

## 9.2 Ditokiso tse leng teng ha ho sa ikamahanya le dipehelo tsa molao

Mokopi a ka kenya:

- Boipiletso ba ka hare;
- Tletlebo Bolaoding ba Tlhahisolededing
- Kopo lekgotleng la dinyewe.

### **9.2.1 Boipiletso ba ka hare**

Mokopi a ka kenya boipiletso ba ka hare kgahlanong le qeto ya Mohlanka wa Tlhahisolededing wa mokga wa mmuso:

- Ya ho hanelwa ha kopo ya ho fihlela;
- Mabapi le tefello ya kopo, depositi ya tefello ya phihlelo, kapa tefello ya phihlelo;
- Mabapi le katoloso ya nako ya ho sebetsana le kopo; le
- Mabapi le phihlelo e dumelletsweng ka mokgwa o fapaneng le oo e kopilweng ka ona.

Motho e mong wa boraro a ka kenya boipiletso ba ka hare kgahlanong le qeto ya Mohlanka wa Tlhahisolededing wa mokga wa mmuso hore a dumelle kopo ya phihlelo.

#### **Mokgwa wa boipiletso, le tefello ya boipiletso**

- Boipiletso bo tshwanetswe ho kengwa ka foromo e behuweng (sheba Sehomathiso sa C) ho Mohlanka wa Tlhahisolededing kapa Motlatso wa Mohlanka wa Tlhahisolededing:
  - Boipiletso bo tshwanetswe ho kengwa ho eso fete matsatsi a 60.
  - Ha ho hlokeha tsebiso ho motho e mong wa boraro, boipiletso bo tshwanetswe ho kengwa ho eso fete matsatsi a 30 ka mora ho ba tsebiso e fuwe motho ya ipiletsang ka qeto eo ho ipiletswang kgahlanong le yona.
  - Ha ho sa hlokehe tsebiso ka mora ho ba ho etswe qeto, boipiletso bo lokela ho iswa kapa bo romelwe ho Mohlanka wa Tlhahisolededing wa mokga wa mmuso o amehang atereseng, nomorong ya fekse kapa atereseng ya poso ya elektroniki ya hae.
  - Boipiletso bo tshwanetse ho hlwaya monga boipiletso mme ho bolelwe mabaka a boipiletso ba ka hare mme hona ho ka kenyelletsa tlhahisolededing efe kapa efe e nngwe e tshwanetseng e tsejwang ke motho ya etsang boipiletso.
  - Ha, ka hodima karabo e ngotsweng, motho ya ipiletsang a rata ho tsebisa ka qeto ya boipiletso ba ka hare ka mokgwa ofe kapa ofe o mong, o tshwanetse ho bolela mokgwa oo mme a fane ka dintlha tse hlokehang tsa ho tsebisa ka hoo.
  - Ha ho tshwaneleha, boipiletso bo tshwanetse ho tsamaya le tefello ya boipiletso e behuweng mme bo bolele ka ho hlaka atere ya poso kapa nomoro ya fekse.
- Ha boipiletso bo kentswe ka mora ho fela ha nako e behuweng, bolaodi bo tshwanetseng bo lokela hore, ka mora ho bontsha lebaka le utlwahalang, bo dumelle ho kengwa ha boipiletso boo ka mora nako.
- Ha bolaodi boo bo tshwanetseng bo sa dumelle ho kengwa ha boipiletso ka mora nako, bo tshwanetse ho fana ka tsebiso ya qeto eo ho motho ya kentseng boipiletso.
- Mokopi ya kenyang boipiletso kgahlanong le ho hanelwa ha kopo ya hae ya phihlelo o tshwanetse ho lefa tefello ya boipiletso e behuweng, ha e le teng.
- Ha tefello ya boipiletso e behuweng e lokelwa ho leshwa bakeng sa boipiletso, qeto e mabapi le boipiletso e ka diehiswa ho fihlela tefello eo e leshwa.
- Ka potlako feela ka ho ya ka moo ho ka kgonahalang, empa ho eso fete matsatsi a 10 a mosebetsi ka mora ho fumana boipiletso, Mohlanka wa Tlhahisolededing wa mokgwa mmuso o amehang o tshwanetse ho bo romela bolaoding bo tshwanetseng:
  - Boipiletso mmoho le mabaka a qeto e entsweng; le
  - Ha boipiletso bo le kgahlanong le ho hanelwa kapa ho dumella kopo ya phihlelo, lebitso, atere ya poso, nomoro ya mohala kapa ya fekse le atere ya poso ya elektroniki, ho

tla ya ka hore ke e fe e leng teng, tsa motho e mong wa boraro ya tshwanetseng ho tsebiswa ka kopo.

- Boipiletso bo tshwanetswe ho sebetswa mme ho etswe qeto ya bona ho eso fete matsatsi a 30 ho tloha letsatsing leo boipiletso ba ka hare bo fumanweng ka lona ke Mohlanka wa Tlhahisolededing kapa Motlatsi wa Mohlanka wa Tlhahisolededing.

Letona la Kgwebo, Indasteri le Tlhodisano le sebetsa jwalo ka bolaodi bo tshwanetseng ba ho shebana le boipiletso ka hara lefapha

### **9.2.2 Ho Ttleleba ho Bolaodi ba Tlhahisolededing**

Mokopi kapa motho e mong wa boraro a ka romela ttleleba feela ho Bolaodi ba Tlhahisolededing ka mora ho ba mokopi eo kapa motho e mong wa boraro a sebedisitse metjha yohle ya boipiletso ba ka hare kgahlanong le qeto ya Mohlanka wa Tlhahisolededing wa mokgwa wa mmuso wa naha, provense kapa selehae.

Le ha ho le jwalo, mabapi le mokga wa mmuso, moo boipiletso ba ka hare bo sa tshwaneleheng, mokga wa poraefete, mokopi kapa motho e mong wa boraro a ka romela ttleleba ho Boloadi ba Tlhahisolededing ha a sa kgotsofala ka qeto ya mokga o amehang.

Ttlelebo e etswang ke mokopi kapa motho e mong wa boraro ho Bolaodi ba Tlhahisolededing e tshwanetswe ho kengwa ho eso fete matsatsi a 180 ho fumanwe qeto ho tswa ho mokga mme e tshwanetswe ho romelwa ka ho sebedisa Foromo ya 5, e hoketswe jwalo ka Sehlomathiso sa D mona.

### **9.2.3 Kopo lekgotleng la dinyewe**

Ka ho ya ka karolo ya 78 ya PAIA, mokopi kapa motho e mong wa boraro a ka etsa kopo feela lekgotleng la dinyewe bakeng sa thuso e tshwanetseng ka ho ya ka karolo ya 82 ya Molao, ka mora ho sebedisa metjha yohle ya boipiletso ba ka hare kgahlanong le qeto ya Mohlanka wa Tlhahisolededing.

## **10. HO FUMANEHA HA BUKANA**

Bukana ena e fumaneha:

- Webosaeteng ya dtic
- Ntlokolo ya lefapha dihoreng tse tlwaelehileng tsa ho sebetsa
- Bakeng sa motho ofe kapa ofe ha a e kopa

# SEHLOMATHISO SA A: FOROMO YA 1 – KOPO YA KHOPPI YA TATAISO

## FOROMO YA 1

### KOPO YA KHOPPI YA TATAISO [Melawana ya tshebetso ya 2 le 3]

**Ho** Bolaodi ba Tlhahisolededing  
P.O Box 31533, Braamfontein  
2017

Aterese ya emeile: [info@justice.gov.za](mailto:info@justice.gov.za)  
Nomoro ya mohala: +27 (0)10 023 5200

**Kapa** \*Mohlanka wa Tlhahisolededing

.....  
.....  
.....

Nna, Mabiso ka botlalo:				
boemong ba ka jwalo ka (tshwaya ka "X"):	Mohlanka wa Tlhahisolededing		Ho hong	
Lebitso la mokga wa *Mmuso/Potaefete ( <i>moo ho tshwanelehang</i> )				
Aterese ya Poso:				
Aterese ya Seterata:				
Aterese ya Emeile:				
Fekse:				
Dinomoro tsa ho iteanya:	Mohala (Mosebetsing)		Selfounu	

mona ke kopa khopi/dikhopi tse latelang tsa Tataiso:

Puo (tshwaya ka "X")	Palo ya dikhopi	Puo (tshwaya ka "X")	Palo ya dikhopi
Sepedi		Sesotho	
Setswana		siSwati	
Tshivenda		Xitsonga	
Afrikaans		English	
isiNdebele		isiXhosa	
isiZulu			

Mokgwa wa ho lata ho kopilweng (tshwaya ka "X")

Ke tla di lata nna ka seqo	Aterese ya Poso	Fekse	Dikgokahano ka mokgwa wa Elektroniki ( <i>Re kopa hore o Hlakise</i> )

E saennwe mona ..... letsatsing lena la ..... la ..... 20

.....  
Tshaeno ya mokopi

\**Hlakola ho sa sebetseng mona*

## SEHLOMATHISO SA B: FOROMO YA 2 – KOPO YA PHIHLELO YA REKOTO

### FOROMO YA 2

#### KOPO YA PHIHLELO YA REKOTO

[Molawana wa tshebetso wa 7]

#### ELA HLOKO:

1. *Bopaki ba boitsebiso bo tshwanetswe ho hokelwa ke mokopoi*
2. *Ha dikopo di entswe bakeng sa motho e mong, bopaki ba tumello e jwalo, bo tshwanetswe ho hokelwa foromong ena.*

HO: Mohlanka wa Tlhahisoleseding  
emeile: \_\_\_\_\_

Aterese ya

Nomoro ya fekse:  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

Tshwaya ka "X"

Kopo e etswa ka lebitso la ka

Kopo e etswa lebitsong la motho e mong

#### TLHAHISOLESEDING YA MOTHO KA SEQO

Mabitso a Felletseng						
Nomoro ya Boitsebiso						
Boemo boo kopo e etsuwang tlasa bona ( <i>ha e etswa lebitsong la motho e mong</i> )						
Aterese ya Poso						
Aterese ya Poso						
Aterese ya Emeile						
Dinomoro tsa ho Iteanya	Mohala (Moseb etsing)		Fekse		Self oun u	
Mabitso a felletseng a motho eo kopo e etsuwang lebitsong la hae ( <i>ha ho tshwaneleha</i> )						
Nomoro ya Boitsebiso						
Aterese ya Poso						
Aterese ya Poso						
Aterese ya Emeile						

Dinomoro tsa ho Iteanya	Mohala (Moseb etsing)		Fekse		Self oun u	
-------------------------	-----------------------	--	-------	--	------------	--

#### **DINTLHA TSA REKOTO E KOTJWANG**

*Fana ka dintlha tse felletseng tsa rekoto e kotjwang ho fihlelwa, ho kenyelletswa le nomoro ya referense ha o e tseba, ho etsa hore ho kgonwe ho fumana rekoto. (Ha sebaka seo ho fanweng ka sona se sa lekana, re kopa hore o tswele pele leqepheng le leng ka thoko e be o le hokela foromong ena. Maqephe ohle a tlatsetso a tshwanetswe ho saenwa.)*

Tlhaloso ya rekoto kapa karolo e tshwanetseng ya rekoto	
Nomoro ya referense, ha e le teng:	
Dintlha tse ding hape tsa rekoto:	

#### **MOFUTA WA REKOTO**

*(Tshwaya lebokoso le tshwanetseng ka "X")*

Rekoto e ka mokgwa o ngotsweng kapa o hatsitsweng	
Rekoto e bopilwe ka ditshwantsho tse bonahalang (hona ho kenyelletsa dinepe, di-slide, kgatiso tsa video, ditshwantsho tse entsweng ka khomputha, meralo, jj.)	
Rekoto e na le mantswe kapa tlhahisolededing e hatsitsweng e ka hlahiswang hape ka modumo	
Rekoto e tshwerwe ka khomputha kapa elektroniki, kapa ka sebopeho se ka balwang ka motjhini	

#### **SEBOPEHO SA PHILLELO**

*(Tshwaya lebokoso le tshwanetseng ka "X")*

Khopi ya rekoto e hatsitsweng (ho kenyelletswa le dikhopi tsa ditshwantsho dife kapa dife tse bonahalang, tse ngodilweng le tlhahisolededing e tshwerweng ka khomputha kapa elektroniki kapa sebopeho se ka balwang ka motjhini)	
Rekoto e bopilwe ka ditshwantsho tse bonahalang (hona ho kenyelletsa dinepe, di-slide, kgatiso tsa video, ditshwantsho tse entsweng ka khomputha, meralo, jj.)	
Ngollolo ya medumo ya mmimo (tokomane e ngotsweng kapa e hatsitsweng)	
Khopi ya rekoto ka flash drive (ho kenyelletswa ditshwantsho tse bonahalang le medumo ya ammino e hatsitsweng)	
Khopi ya rekoto ka flash drive (ho kenyelletswa ditshwantsho tse bonahalang le medumo ya mmimo)	

#### **MOKGWA WA PHILLELO**

*(Tshwaya lebokoso le tshwanetseng ka "X")*

Tlhahlolo ya reko ka seqo atereseng a ngodisitsweng ya mokga wa mmuso/poraefete (ho kenyelletswa le ho mamela mantswe a hatsitsweng, tlhahisolededing e ka hlahiswang hape ka modumo kapa tlhahisolededing e tshwerweng ka khomputha kapa ka mokgwa wa elektroniki kapa o balwang ka motjhini)	
Ditshebeletso tsa poso ho ya atereseng ya poso	
Ditshebeletso tsa poso ho ya atereseng ya setarata	

Tshebeletso ya courier ho ya atereseng ya setarata	
Fekse ya tlhahisoleding ka mokgwa o ngotsweng kapa o hatisitsweng ( <i>ho kenyelletswa dingollo</i> )	
Emeile ya tlhahisoleding ( <i>ho kenyelletswa medumo ya mmimo ha ho kgoneha</i> )	
Puo eo o ka ratang hore rekoto e be ka yona: ( <i>Ela hloko hore ha rekoto e sa fumanehe ka puo eo o e batlang, phihlelo ho ka fanwa ka yona ka puo eo rekoto e fumanehang ka yona</i> )	

<b>DINTLHA TSA TOKELO E TSHWANETSWENG HO SEBEDISWA KAPA SIRELETSWA</b>	
<i>Ha sebaka seo ho fanweng ka sona se sa lekana, re kopa hore o tswele pele leqepheng le leng ka thoko e be o le hokela Foromong ena. Mokopi o tshwanetse ho saena maqephe ohle a tlatsetso.</i>	
Dintlha tsa tokelo e tshwanetsweng ho sebediswa kapa sireletswa:	
Hhalosa hore ke ka baka lang rekoto e kotjwang e hlokeha bakeng sa tshebediso kapa tshireletso ya tokelo e boletsweng mona ka hodimo:	

<b>DITEFELLO</b>	
a) Kopo ya phihlelo ya rekoto, ntle le rekoto e nang le tlhahisoleding ya motho ka seqo ya hao, e tla sebetswa feela ka mora ho ba tefello ya kopo e leshwe.	
b) O tla tsebiswa ka palo eo o tshwanetseng ho e lefa jwalo ka tefello ya kopo.	
c) Tefello e leshwang bakeng sa phihlelo ya rekoto e tla itshetleha ho mokgwa oo phihlelo e batluwang ka teng mmoho le nako e utlwalang e hlokehang bakeng sa ho phenyekolla le ho lokisa rekoto.	
d) Ha o tshwaneleha ho lokollwa ditlamong tsa ho lefa tefello efe kapa efe, re kopa hore o bolele lebaka la ho lokollwa hoo.	
Lebaka	

O tla tsebiswa ka ho ngollwa hore na kopo ya hao e ananetswe kapa e hanetswe mme ha e ananetswe ditjeho tse amanang le kopo ya hao, ha di le teng. Re kopa hore o bolele mokgwa oo o ka batlang ngollano ka ona.

Atere ya Poso	Fekse	Dikgokahano ka mokgwa wa Elektroniki ( <i>Re kopa hore o hlakise</i> )

E saennwe mona ..... letsatsing lena la ..... la ..... 20  
.....

.....  
Tshaeno ya mokopi / motho eo kopo e etswang lebitsong la hae

## BAKENG SA HO SEBEDISETSWA SEMMUSO

Nomoro ya referense:	
Kopo e amohetswe ke: <i>(Bolela boemo, Lebitsso le Sefane sa Mohlanka wa Tlhahisoleseding</i>	
Letsatsi leo e fumanweng ka lona:	
Tefello ya phihlelo:	
Depositit (ha e le teng):	

.....  
*Tshaeno ya Mohlanka wa Tlhahisoleseding*

## **SEHLOMATHISO SA C: FOROMO YA 4 – HO KENYA BOIPILETSO BA KA HARE**

### **FOROMO YA 4**

#### **HO KENYA BOIPILETSO BA KA HARE** [Molawana wa tshebetso wa 9]

Nomoro ya Referense .....

<b>DINTLHA TSA MOKGA WA MMUSO</b>	
Lebitso la Mokga wa Mmuso	
Lebitso le Sefane sa Mohlanka wa Tlhahisoledsing	

<b>DINTLHA TSA MOTLETLEBI YA KENYANG BOIPILETSO BA KA HARE</b>						
Mabitso a Felletseng						
Nomoro ya Boitsebiso						
Aterese ya Poso						
Dinomoro tsa ho Itanya	Mohala (Moseb etsing)		Fekse		Self oun u	
			Ee		Tjhe	
Ha Karabo e le "ee", boemo boo boipiletsos ba ka hare bo kengwang lebitsong la motho e mong: ( <i>Bopaki ba boemo boo boipiletsos bo kengwang ka teng, ha ho tshwaneleha, bo lokela ho hokelwa.</i> )						

<b>DINTLHA TSA MOTHO EO KOPA E KENGWANG LEBITSONG LA HAE</b> <i>(Ha bo kentswe ke motho wa boraro)</i>
Ho hanelwa ha kopo ho fihlela
Qeto mabapi le tefello e behuweng ka ho ya ka karolo ya 22 ya Molao
Qeto mabapi le katoloso ya nako eo ka yona kopo e tshwanelwang ho sebetswa ka ho ya ka karolo ya 26(1) ya Molao
Qeto ka ho ya ka Karolo ya 29(3) ya Mola oho hanelwa phihlelo ka sebopheho se kopilweng ke mokopi
Qeto ya ho fana ka kopo bakeng sa phihlelo

### MABAKA A BOIPILETSO

*(Ha sebaka seo ho fanweng ka sona se sa lekana, re kopa hore o tswele pele leqepheng le leng ka thoko e be o le hokela foromong ena. Maqephe ohle a tlatsetso a tshwanetswe ho saenwa.)*

Bolela mabaka ao o thehileng boipiletso ba ka hare ho ona	
Bolela tlhahisolededing efe kapa efe e nngwe e ka tshwanelehang hore ho elwe hloko boipiletso	

O tla tsebiswa ka ho ngollwa ka qeto e mabapi le boipiletso ba hao ba ka hare. Re kopa hore o bolele mokgwa oo o o batlang wa tsebiso.

Aterese ya Poso	Fekse	Dikgokahano ka mokgwa wa Elektroniki ( <i>Re kopa hore o hlakise</i> )

E saennwe mona ..... letsatsing lena la ..... la ..... 20  
.....

.....  
*Tshaeno ya Motho ya Ipiletsang/Motho wa boraro*

### BAKENG SA SEMMUSO

### REKOTO YA SEMMUSO YA BOIPILETSO BA KA HARE

Boipiletso bo amohetswe ke ( <i>bolela boemo, lebitso le sefane sa Mohlanka wa Tlhahisolededing</i> )		
Letsatsi leo e fumanweng ka lona		
Boipiletso bo tsamayang le mabaka bakeng sa qeto ya Mohlanka wa Tlhahisolededing le, moo ho tshwanetseng, dintlha tsa motho e mong wa boraro oo rekoto e amanang le yena, e rometswe ke Mohlanka wa Tlhahisolededing	Ee	Tjhe

SEPHETHO SA BOIPILETSO				
Ho hanelwa ha kopo ya phihlelo Ho tiiseditsw?	Ee		Qeto e ntjha ( <i>ha ho sa tiisetswa</i> )	
	Tjhe			
Tefello (Kar 22) E tiiseditsw?	Ee		Qeto e ntjha ( <i>ha e sa tiisetswa</i> )	
	Tjhe			
Katoloso ya nako (Kar 26(1)). E tiiseditsw?	Ee		Qeto e ntjha ( <i>ha e sa tiisetswa</i> )	
	Tjhe			
Phihlelo (Kar 29(3)) e Tiiseditsw?	Ee		Qeto e ntjha ( <i>ha e sa tiisetswa</i> )	
	Tjhe			
Kopo ya phihlelo ho fanwe ka yona. E tiiseditsw?	Ee		Qeto e ntjha ( <i>ha e sa tiisetswa</i> )	
	Tjhe			

E saennwe mona ..... letsatsing lena la ..... la ..... 20

.....  
**Bolaodi bo tshwanetseng**

## **SEHLOMATHISO SA D: FOROMO YA 5 – HO KENYA TLETLEBO**

### **FOROMO YA 5**

#### **HO KENYA TLETLEBO [Molawana wa tshebetso wa 10]**

##### ***Ela hloko***

1. *Foromo ena e entswe hore e thusse Mokopi (eo mona a tla tsejwa ka "Motletlebi") ha a kopa tekolo ya karabelo kapa ho se arabele ha mokga wa mmuso kapa wa poraefete kopong ya phihlelo ya direkoto tlasa Molao wa Kgothaletsa ya Phihlelo ya Tlhahisolededing, 2000 (Molao wa Nomoro ya 2 wa 2000) ("PAIA"). Re kopa hore o tlatsa foromo ena e be o e romela ho Bolaodi ba Tlhahisolededing kapa tlatsa foromo ya tletlebo inthaneteng ho <https://www.justice.gov.za/inforeg/>*
2. *PAIA e neha setho sa setjhaba tokelo ya ho kenya tletlebo ho Bolaodi ba Tlhahisolededing mabapi le mofuta wa ditletlebo o boletseng karolong e kgolo ya E ya foromo ena ya ditletlebo.*
3. *Ke leano la Bolaodi ba Tlhahisolededing ho diehisa diphuputso kapa ho hanelo tletlebo ha Motletlebi a sa fa mokga wa mmuso kapa wa poraefete (oo mona o tla tsejwa ka "Mokga") monyetla wa ho arabela le ho leka ho rarolla taba. Ho thusa Mokga hore o sebetsane le matshwenyeho a hao, o tshwanetse ho tlatsa foromo e behuweng ya PAIA e be o e romela ho Mokga.*
4. *Khopi ya foromo ena e tla nehwa Mokga oo e leng ona oo o tletlebang ka ona. Tlhahisolededing eo o tla fana ka yona foromong ena, eo o tla e hokela foromong ena kapa wa fana ka yona hamorao, e tla sebediswa feela ho leka ho rarolla tsekisano ya hao ntle le haebe ho boletswe ka tsela e nngwe.*
5. *Bolaodi ba Tlhahisolededing bo tla amohela tletlebo ya hao feela hang ho ba o tiisetse hore o ikamahantse le ditlhoko tse mona ka tlase.*
6. *Re kopa hore o hokele dikhopi tsa ditokomane tse latelang, ha o na le tsona:*
  - *Khopi ya foromo ho Mokga o kopang phihlelo ya direkoto;*
  - *Karabelo ya Mokga tletlebong ya hao kapa kopong ya phihlelo;*
  - *Ngollano efe kapa efe e nngwe e pakeng tsa hao le Mokga mabapi le kopo ya hao;*
  - *Khopi ya foromo ya boipiletso, ha tletlebo ya hao e amana le mokga wa mmuso;*
  - *Karabelo ya Mokga boipiletsong ba hao;*
  - *Ngollano efe kapa efe e nngwe e pakeng tsa hao le Mokga mabapi le boipiletso ba hao;*
  - *Ditokomane tse dumellang wena ho etsa ntho lebitsong la motho e mong (ha ho tshwaneleha);*
  - *Taelo ya lekgotla la dinyewe kapa ditokomane tsa lekgotla tse tshwanetseng bakeng sa tletlebo ya hao, ha di le teng.*
7. *Ha sebaka seo ho fanweng ka sona Foromong ena se sa lekana, romela tlhahisolededing jwalo ka Sehlomathiso ho Foromo ena e be o saena leqephe ka leng.*

**Ho**      Bolaodi ba Tlhahisolededing  
P.O Box 31533, Braamfontein  
2017

Aterese ya emeile: [inforeg@justice.gov.za](mailto:inforeg@justice.gov.za)  
Nomoro ya mohala: +27 (0)10 023 5200

**DINTLHA TSA MOTHO EO KOPA E KENGWANG LEBITSONG LA HAE**  
 Tshwaya ka "X"

	Motletlebi ka Seqo sa hae		Moemedi wa Motletlebi		Motho wa boraro
--	---------------------------	--	-----------------------	--	-----------------

TSE HLOKEHANG			
Na o rometse kopo (foromo ya PAIA) ya ho fihlela rekoto ya mokga wa mmuso/poraefete?	Ee		Tjhe
Na matsatsi a 30 a fetile ho tloha letsatsing leo o rometseng foromo ya hao ya PAIA ka lona?	Ee		Tjhe
Na o sebedisitse metjha yohle ya tshebetso tsa boipiletso ba ka hare kgahlanong le qeto ya Mohlanka wa Tlhahisolededing wa mokga wa mmuso?	Ee		Tjhe
Na o entse kopo Lekgotleng la dinyewe bakeng sa ho thuswa ka taba ena?	Ee		Tjhe

BAKENG SA HO SEBEDISWA KE BOLAODI BA TLHAHISOLESEDING FEELA			
E fumanwe ke (Mabitso ka botlalo)			
Boemo			
Tshaeno			
Tletlebo e Amohetswe	Ee		Tjhe
Nomoro ya Referense			

Letsatsi Setempe

Aterese ya Poso	Fekse	Dikgokahano ka mokgwa wa Elektroniki ( <i>Re kopa hore o hlakise</i> )

KAROLO E KGOLYA A : TLHAHISOLESEDING YA MOTHO KA SEQO YA MOTLETLEBI						
Mabitso a Felletseng						
Nomoro ya Boitsebiso						
Aterese ya Poso						
Aterese ya Poso						
Aterese ya Emeile						
Dinomoro tsa ho Iteanya	Mohala (Moseb etsing)		Fekse		Self oun u	

**KAROLO E KGOLO YA B : TLHAHISOLESEDING YA MOEMEDI**

(Tlatsa feela ha o tla ba le moemedi. Lengolo la Matla a Boemedi le tshwanetswe ho hokelwa ha motletlebi a emetswe, mme ho hloleha ho etsa jwalo tletlebo e tla hanelwa)

Mabitso a felletseng a moemedi					
Mofuta wa boemedi					
Nomoro ya boitsebiso/Nomoro ya Ngodiso					
Aterese ya Poso					
Aterese ya Poso					
Aterese ya Emeile					
Dinomoro tsa ho lteanya	Mohala (Mosebetsing)		Fekse		Selfounu

**KAROLO E KGOLO YA C : TLHAHISOLESEDING YA MOTHOWA BORARO**

(Re kopa hore o hokele lengolo la tumello)

Mofuta wa mokga	Poraefete			Mmuso	
Lebitso la mokga wa *Mmuso/Poraefete					
Nomoro ya ngodiso (ha e le teng)					
Lebitso, sefane le sehlooho sa motho ya dumelletseng ho kenya tletlebo					
Aterese ya Poso					
Aterese ya Seterata					
Aterese ya Emeile					
	Mohala (Mosebetsing)		Fekse		Selfounu

**KAROLO E KGOLO YA D : MOKGA OO TLETLEBO E KENGWANG KGAHLANONG LE ONA**

Mofuta wa mokga	Poraefete			Mmuso	
Lebitso la mokga wa *Mmuso/Poraefete					
Nomoro ya ngodiso (ha e le teng)					
Lebitso, Sefane le Sehlooho sa motho eo o sebedisaneng le yeng mokgeng wa mmuso kapa wa poraefete ho leka ho rarolla tletlebo ya hao kapa kopo ya phihlelo ya tlhahisolededing					
Aterese ya Poso					
Aterese ya SeterataPoso					
Aterese ya Emeile					
	Mohala (Mosebetsing)		Fekse		Selfounu
Nomoro ya Referense eo ho fanweng ka yona (ha e le teng)					

**KAROLO E KGOLO YA E : DITLETLEBO**

*Re bolelle ka mehato eo o e nkileng ho rarolla ttlebo ya hao (Ditletellebo di lokelwa ho romela la ho qala ka kotlolohlo ho mokga wa mmuso bakeng sa ho fumana karabo le tharollo e ka bang teng; ho lokollwa ditlamong ho honyenyane haholo)*

Letsatsi leo kopo ya phihlelo ya direkoto e rometsweng ka lona	
Re kopa hore o hlakise mofuta wa (di)tokelo tse ka sebediswang kapa tsa sireletswa, ha mottlebi a le kgahlanong le mokga wa poraefete	
Na o kile wa leka ho rarolla taba le mokgatlo?	
Ha e le ee, o e fumane neng? <i>(Re kopa hore o hokele lengolo kopong ena)</i>	
Na o entse boipiletso kgahlanong le qeto ya Mohlanka wa Tlhahisoleding kapa mokga wa mmuso?	
Ha e le ee, o kentse boipiletso neng?	
Na o entse kopo Lekgotleng la dinyewe bakeng sa ho thuswa ka taba ena?	
Ha e le ee, re kopa hore o bolele na Lekgotla la dinyewe le ile la kena dipakeng ka taba ena? Re kopa hore o hokele Taelo ya Lekgotla la dinyewe, ha e le teng.	

**KAROLO E KGOLO YA E : MOFUTA O FELLETSENG WA PHIHLELO YA DIREKOTO**

*(Re kopa hore o kgethe e le nngwe ho tse latelang e leng e halosang ttlebo ya hao ho Bolaodi ba Tlhahisoleding)*

Boipiletso bo sa atlehang: (Karolo ya 77A(2)(a) kapa karolo ya 77A(3)(a) ya PAIA)	Ke entse boipilesi kgahlanong le mokga wa mmuso mme boipilesi boo ha bo a atleha.	
Kamohelo ya kopo ha ya atleha: (Karolo ya 77A(2)(b) le 75(2) ya PAIA)	Ke kentse boipiletso ba ka kgahlanong le mokga wa mmuso ka mora nako mme ka kopa hore bo amohelwe. Kopo ya kamohelo e ile ya qhalwa.	
Ho hanelwa ha kopo ya ho fihlela: (Karolo ya 77A(2)(c)(i) kapa 77A(2)(d)(i) kapa 77A(3)(b) ya PAIA)	Ke kopile ho fihlela tlhahisoleding e tshwerweng ke mokga mme kopo eo e hanetswe kapa karolwana ya yona e hanetswe.	
Mokga o hloka hore ke lefe tefello mme ke bona e le ngata haholo: (Dikarolo tsa 22 kapa 54 tsa PAIA)	Ho nehelana kapa lefa tefello e behuweng.	
Ho lefa depositi: (Karolo ya 22(4) ya PAIA)	Ho nehelana kapa ho lefa depositi.	
Ho se dumellane le katoloso ya nako: (Dikarolo tsa 26 kapa 57 tsa PAIA)	Mohlanka wa Tlhahisoleding o hanne ho kgutlisa depositi e lefuweng mabapi le kopo ya phihlelo e hanetsweng.	

Sebopoho sa phihlelo se hanetsweng: (Karolo ya 29(3) kapa 60(a) ya PAIA)	Mokga o entse qeto ya ho atolosa nako ya ho arabela kopong ya ka, mme ha ke dumellane le katoloso ya nako e kopilweng kapa katoloso ya nako e nkilweng ho arabela kopong ya ka ya phihlelo.	
O dumela e hanetswe: (Karolo ya 27 kapa 58 ya PAIA)	Ke kopile phihlelo ka sebopoho se itseng hape se utlwahalang mme sebopoho seo sa phihlelo se hanetswe	
Ho utullwa ho sa lekanang hwa rekoto: (Mabaka a tlamang a ho hanel ka phihlelo ya rekoto)	Ke matsatsi a ka hodimo ho a 30 haesale ke entse kopo ya ka mme ha ke eso fumane qeto.	
Ha ho na mabaka a lekaneng a ho hanel ka phihlelo: (Karolo ya 56(3)(a) ya PAIA)	Nako e atolositsweng e fedile mme ha ho na karabo e fumanweng. Direkoto (tse tshwanetseng ho latela mabaka a kganelo ya phihlelo) di utullotswe ka ho sa lekanang/mokgwa o sa utlwahaleng.	
Phihlelo ya karolwana ya rekoto: (Karolo ya 28(2) le 59(2) ya PAIA)	Kopo ya ka ya phihlelo e hanetswe, mme ha ho na mabaka a sebetsang kapa a lekaneng a kganelo, ao ho fanweng ka ona, ho kenyelletsa le dipehelo tsa Molao ona tseo ho neng ho tshepetswe ho tsona ha ho ne ho hanelwa.	
Tefello e qheletswe thoko: (Karolo ya 22(8) kapa 54(8) ya PAIA)	Ho dumelletswe phihlelo ya karolwana feela ya direkoto tse kopilweng mme ke dumela hore tse ngata tsa direkoto di ne di tshwanetswe o utullwa.	
Direkoto tse sa fumaneheng kapa tse leng siyo: (Karolo ya 23 kapa 55 ya PAIA)	Ke lokollotswe ditlamong tsa ho lefa tefello efe kapa efe mme kopo ya ka ya ho qhellwa thoko ha tefello e hanetswe.	
Ho hholeha ho bolela direkoto:	Mokga o boletse hore tse ding kapa kaofela ha direkoto tse kopilweng ha di yo mme ke dumela hore ho na le direkoto tse ding tse ngata tse leng teng.	
Ha ho na taolo (ho sebedisa kapa ho sireletsa ditokelo dife kapa dife): (Karolo ya 50(1)(a) ya PAIA)	Mokga o entse qeto ya ho fana ka phihlelo ya direkoto tse kopilweng, empa ha ke eso di fumane Mokga o boletse hore direkoto tse kopilweng ha di a akaretswa ho tswa ho PAIA mme ha ke dumele.	
Kopo ha se ya bohlokwa hakaalo kapa ke e tenang (Karolo ya 45 ya PAIA)	Mokga o boletse hore kopo ya ka ha se ya bohlokwa hakaalo kapa e ya tena mme ha ke dumele.	
Ho hong: (Re kopa hore o hhalose):		

--	--

### KAROLO E KGOLO YA G : SEPHETHO SE LEBELLETSWENG

(Na o nahana hore Bolaodi ba Tlhahisoleseding bo ka ho thusa jwang? Hlalosa sephetho kapa qeto eo o e batlang.)


### KAROLO E KGOLO YA H : DITUMELLANO

***Motheo wa semolao bakeng sa ditumellano tse latelang o hlaloswa Tsebisong ya ho ba Sephiring mabapi le ka moo o ka kenyang tokomane ya hao ya ttlebo. Bakeng sa hore Bolaodi ba Tlhahisoleseding bo sebetse ttlebo ya hao, o tshwanetse ho lekola le leng le le leng la mabokoso a tekolo a mona ka tlase ho bontsha hore o a dumellana:***

	Ke a dumela hore Bolaodi ba Tlhahisoleseding bo ka sebedisa lesedi leo ke faneng ka lona ttlebong ya ka ho bo thusa ho fuputsa ka ditaba tse amanang le kgothaletso ya tokelo ya phihlelo ya tlhahisoleseding ekasitana le tshireletso ya tokelo ya ho ba sephiring mona Afrika Borwa. Ke a utlwisia hore Bolaodi ba Tlhahisoleseding bo ke ke ba kenyia lesedi le mabapi le nna ka seqo kapa boitsebiso ba ka tlalehong efe kapa efe ya mmuso, mme tlhahisoleseding ya ka ka seqo e ntse e sireleditswe ka Molao wa Tshireletso ya Tlhahisoleseding ya Motho ka Seqo (Molao wa Nomoro ya 4 wa 2013). Ke utlwisia hore ha ke sa dumele, Bolaodi ba Tlhahisoleseding bo tla nne bo sebetse ttlebo ya ka.
	Tlhahisoleseding e Foromong ena ya Ttlebo ke ya nnete ka ho ya ka moo ke tsebang le ho dumela ka teng.
	Ke dumella Bolaodi ba Tlhahisoleseding ho bokella lesedi la ttlebo e mabapi le nna ka seqo (jwalo ka lesedi le mabapi le nna le foromong ena ya ttlebo) e be bo le sebedisa ho sebetsana le ttlebo ya ka ya ditokelo tsa botho e amanang le tokelo ya ho fihlela tlhahisoleseding le / kapa tshireletso ya tokelo ya ho ba sephiring.
	Ke dumella motho e mong le e mong (ya jwalo ka ramosebetsi, mofani wa ditshebeletso, paki) ya nang le lesedi le hlokeheng ho sebetsana le ttlebo ya ka hore a abelane ka lona ho Bolaodi ba Tlhahisoleseding. Bolaodi ba Tlhahisoleseding bo ka fumana lesedi lena ka ho bua le dipaki kapa ho kopa direkoto tse ngotsweng. Ho tla ya ka mofuta wa ttlebo, mme direkoto tsena di ka kenyelletsa difaele tsa basebetsi, kapa dintilha tsa ramosebetsi, direkoto tsa bongaka kapa sepetlele, le lesedi le mabapi le ditjhelete kapa molefi wa lekgetho.

*Haebe lefe kapa lefe la lesedi le mabapi le ho iteanya le nna le ka fetoha ka nako eo ho ntseng ho sebetswa ttlebo, ke mosebetsi wa ka ho tsebisa Bolaodi ba Tlhahisoleseding; ho seng jwalo ttlebo ya ka e ka diehiswa kapa ya kwalwa.*

E saennwe mona ..... letsatsing lena la ..... la ..... 20  
.....

.....  
*Motletlebi/Moemedi/Motho ya Dumelletsweng eo e leng Motho wa boraro*